

«Торнакай» баланы үстерү үзәге – 51 нче балалар бакчасы муниципаль бюджет
мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе

“РАСЛЫЙМ”

«Торнакай 51 нче балалар бакчасы-
баланы үстерү үзәге»

МБМББУ мөдире

А.Х. Исмагилова

Гамәлгә кертелде

“Торнакай 51 нче балалар бакчасы-
баланы үстерү үзәге”

МБМББУ мөдире боерыгы белән

«31» август 2030 нче ел № 1

Каралы һәм килешенде

«Торнакай 51 нче балалар бакчасы-
баланы үстерү үзәге”

МБМББУ педагогик советы утырышында
«31» август 2023 нче ел. Протокол №1

**Балалар бакчасында рус балаларына
татар теле, татар телле балаларга ана телен өйрәтү
буенча эш программасы.
2023-2028 уку елы
(мәктәпкәчә 4 -7 яшьтәге балалар өчен
«Сөйләм үсеше» белем бирү өлкәсе)**

Төзүчесе:

югары категорияле татар теле тәрбиячесе

Бәдигуллина

Гөлнара Мансур кызы

Яр Чаллы, 2023 ел

ЭЧТӨЛЕК

I. Максатлар бүлгеге (целевой раздел)		
1.1.	Аңлатма язуы (Пояснительная записка)	
1.2.	Программаны гамәлгә ашыруның максаты һәм бурычлары	
1.3.	Программага хас үзенчәлекләр	
1.4.	Программаны формалаштыру принциплары һәм юллары	
1.5.	Программаны үзләштерүнең планлаштырылган бурычлары, эчтәлегә, нәтижәләре	
1.6.	Төркемнәрнең исемлегә һәм милли составы (кушымтада)	
II. Эчтәлек бүлгеге (содержательный раздел)		
2.1.	Кечкенәләр төркеме (3-4 яшь)	
2.2.	Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)	
2.3.	Зурлар төркеме (5-6 яшь)	
2.4.	Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)	
2.5.	Үзләштерү дәрәжәләре планы	
2.6.	Педагоглар, ата-аналар, балаларның уртак эшчәнлегә (кушымтада)	
2.7.	Этно-мәдәни төбәк бердәмлегә (кушымтада)	
2.8.	Коррекцион устерелешле эш (кушымтада)	
III. Оештыру бүлгеге (организационный раздел)		
3.1.	Предметлы-үстерелешле әйләнә-тирәлек (РППС) (кушымтада)	
3.2.	Материаль яктан тәмин ителеш (кушымтада)	
3.3.	Программалы-методик яктан тәмин ителеш (кушымтада)	
3.4.	Циклограмма-эш көне бүленеше (кушымтада)	
3.5.	Белем бирү эшчәнлегә чөлтәре (кушымтада)	
3.6.	Әдәбият	

I. Максатлар бүлгеге

1.1. Аңлатма язуы

Балалар бакчасында балаларга татар теле һәм ана теле өйрәтү буенча эш программасы (алга таба – эш программасы) - мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениесендә рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләштергә, татар милләтле балаларны ана телендә үзара һәм өлкәннәр белән аралашырга өйрәтү, балаларның төрле яктан үсеше өчен мөмкинлекләр тудыруга юнәлтелгән документ булып тора.

Эш программасы Федераль белем бирү программасына (ФББП (ФОП) нигезләнеп төзелде, максат һәм бурычларны, көтелгән нәтижәләргә, белем бирү процессын оештыруны билгели.

Эш программасы мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив-хокукий актлар нигезләмәләренә көйләнгән.

Федераль жирлегендә:

- Указ Президента Российской Федерации от 7 мая 2018 г. № 204 «О национальных целях и стратегических задачах развития Российской Федерации на период до 2024 года»;
- Указ Президента Российской Федерации от 21 июля 2020 г. № 474 «О национальных целях развития Российской Федерации на период до 2030 года»;
- Указ Президента Российской Федерации от 9 ноября 2022 г. № 809 «Об утверждении основ государственной политики по сохранению и укреплению традиционных российских духовно-нравственных ценностей»

- Федеральная образовательная программа дошкольного образования (далее – Федеральная программа) разработана в соответствии с Порядком разработки и утверждения федеральных основных общеобразовательных программ, утвержденным приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 30 сентября 2022 г. № 874 (зарегистрирован Министерством юстиции Российской Федерации 2 ноября 2022г., регистрационный № 70809).

- Федеральный государственный образовательный стандарт дошкольного образования (утвержден приказом Минобрнауки России от 17 октября 2013 г. № 1155, зарегистрировано в Минюсте России 14 ноября 2013 г., регистрационный № 30384; в редакции приказа Минпросвещения России от 8 ноября 2022 г. № 955, зарегистрировано в Минюсте России 6 февраля 2023 г., регистрационный № 72264);

- 29.12.2012 елдан № 273-ФЗ «Россия Федерациясенен белем бирү турында» Федераль законы;

- 03.08.2018 елдан № 317-ФЗ «Россия Федерациясенен белем бирү турында» Федераль законының 11 һәм 14 статьяларында үзгәрешләр турында;

- 24.09.2022 елдан № 371-ФЗ «Россия Федерациясенен белем бирү турында» Федераль законының 1 статьясында үзгәрешләр турында;

- Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган);

- Сп 2.4.3648-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организации воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи»

- СанПин 2.3/2.4 3590-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организации общественного питания населения»;

- СанПиН 1.2.368-21 «Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының эш шартларын, режимын оештыру буенча санитар-эпидемиологик таләпләр» раслау турында Россия Федерациясе баш дәүләт табибы 2021 ел 28 гыйнвар 2 нче номерлы боерыгы дип укырга.

- «Мәктәпкәчә мәгарифнең белем бирү эшчәнлеген төп гомуми белем бирү программалары нигезендә оештыру һәм тормышка ашыру» (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 ел 30 август 1014 нче номерлы боерыгы);

Төбәк жирлегендә:

- Татарстан Республикасының 2013 ел 22 июль 68-ЗРТ номерлы «Белем бирү турында» Законы;

- Татарстан Республикасының «Татарстан Республикасында Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм башка телләр турында» Законы;

Закон Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республики Татарстан» (с изменениями на 24.03.2022).

Мәктәпкәчә белем учреждениесе жирлегендә:

- МБМББУ “Торнакай 51 нче балалар бакчасы - баланы үстерү үзәге” Уставы;

- МБМББУнең төп белем бирү программасы турында нигезләмәсе;

- МБМББУнең «Положение об организации обучения дошкольников государственным языкам Республики Татарстан» от 29.03.2018 г. документы.

Эш программасы өч бүлектән (максатлар, эчтәлек, оештыру) тора, белем бирү өлкәләре буенча куелган бурычларны күздә тотып. Эш программасы шушы законнардагы туры китереп эшкәртелгән.

Пояснительная записка:

Программа по обучению русскоязычных детей татарскому языку к учебно – методическому комплексу «Татарча сөйләшәбез» – «Говорим по-татарски» для детей 4-7 лет

Основной задачей обучения детей татарскому языку в дошкольном возрасте является формирование первоначальных умений и навыков практического владения татарским языком в устной форме, формировать мотивацию учения ребенка,

активизировать в речи слова обозначающие предмет, признак предмета и действие; способствовать умению составлять небольшие диалоги по созданным ситуациям. В процессе обучения дети должны научиться воспринимать и понимать татарскую речь на слух и говорить по-татарски в пределах доступной им тематики, усвоенных слов.

УМК «Говорим по-татарски», включает рабочие тетради, предназначенные для детей 4-7 лет, делающие первые шаги в мир татарского языка. Творческая тетрадь поможет ребенку усвоить лексику татарского языка, закрепить речевой материал, привлечь родителей активно включиться в процесс развития своего малыша. В рабочей тетради даны задания на называние, обобщение и сравнение предметов на определение их величины, размера, количества.

Учебно-методический комплект «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по-татарски» для обучения русскоязычных детей 4-7 лет татарскому языку, включает:

1. Пособие для воспитателей:

- программа;
- тематический план;
- конспекты ООД;
- диагностический материал.

2. Рабочие тетради.

3. Аудиоматериалы.

4. Анимационные сюжеты.

5. Наглядно-демонстрационные, раздаточные материалы.

Содержание УМК состоит из трёх проектов:

Средняя группа (4-5 лет) – «Минем өем» (Мой дом).

Старшая группа (5-6 лет) – «Уйный-уйный үсәбез» (Растем играя).

Подготовительная группа (6-7 лет) – «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар» (Мы теперь уже большие, в школу ведут дороги).

Каждому проекту разработаны конспекты ООД.

Средняя группа «Минем өем» (Мой дом):

Аудиоматериал – 64 трэка;

Анимационные сюжеты – 11;

Рабочая тетрадь – 17 заданий;

Наглядно-демонстрационный материал;

Активные слова + пассивные слова – 62;

Активные слова: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 слов).

Пассивные слова: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 слов).

Проект «Минем өем» состоит из следующих тем:

Гаилә - Семья;

Ашамлыклар - Продукты;

Уенчыклар - Игрушки;

Саннар - Счёт (1-5).

Старшая группа «Уйный-уйный үсәбез» («Растем играя»)

Аудиоматериал – 63 трэка;

Анимационные сюжеты – 15;

Рабочая тетрадь – 19 заданий;

Наглядно-демонстрационный материал;

Активные слова + пассивные слова – 45.

Активные слова: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә,

чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 слов)

Пассивные слова: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 слов).

Проект «Уйный- уйный үсәбез» состоит из следующих тем:

Яшелчәләр - Овоши;

Ашамлыклар - Продукты;

Савыт-саба - Посуды;

Киемнәр - Одежда;

Шәхси гигиена - Личная гигиена;

Өй жиһазлары - Мебель;

Бәйрәм «Туган көн» - Праздник «День рождения»;

Бәйрәм «Сабан туй» - Праздник «Сабантуй»;

Используются слова, словосочетания проекта «Минем өем».

Подготовительная группа «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар» (Мы теперь уже большие, в школу ведут дороги):

Аудиоматериал – 71 трэка;

Анимационные сюжеты – 19;

Рабочая тетрадь – 20 заданий;

Наглядно-демонстрационный материал;

Активные слова + пассивные слова – 60;

Активные слова: син кем?, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, жырла, жырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясым, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың? (пассивное слово)

Объём словарного запаса по УМК «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по - татарски» составляет для детей 4-7 лет 167 слов, что соответствует возрастным особенностям дошкольника. Объём слов доступен для усвоения детьми 4-7 лет, направлен на общение детей, а не только на увеличение словарного запаса.

Использование дидактических, словесных, сюжетных игр позволяет повысить качество обучения, способствует лучшему усвоению программного материала, даёт возможность усвоить лексику татарского языка, закрепить речевой материал в игровой форме, поддерживать интерес к языку. Во время игр дети повторяют пройденный материал, задают друг другу вопросы, общаются с воспитателем на татарском языке. Разработанные дидактические игры на интерактивной доске, рабочие тетради, анимационные сюжеты, увлекают и в непринуждённой обстановке погружают ребёнка в языковую среду, где он впитывает в себя новую информацию.

В средней группе дети вопросы не задают, кроме Хәлләр ничек?, задаёт вопросы только воспитатель, к концу учебного года дети должны уметь угощать друг-друга.

В старшей группе дети должны уметь задавать и отвечать на вопросы: Хәлләр ничек? Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк?, организовать сюжетные игры: «Магазин», «Командир», «Угостим друзей».

В подготовительной к школе группе дети должны уметь задавать и отвечать на вопросы: Хәлләр ничек? Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? организовать сюжетные игры: «Магазин», «Командир», «Угостим друзей», разговаривать по телефону.

В подготовительной группе дети самостоятельно задают друг другу, старшим вопросы, составляют диалоги, общаются. Для закрепления с детьми пройденного материала в группах воспитатели используют тематический план, дидактические, словесные, сюжетные игры, образцы диалогов.

1.2. Программаны гамәлгә ашыруның максаты һәм бурычлары

Максат: уен ситуациялар, мәгълүмати-коммуникацион технологиялар, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар:

- Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләренә төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләмә белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.

- Диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуулашу) кагыйдәләрен, бер-береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен булдыру.

- Милли мәдәниятебез, Татарстанда яшәүче төрле милләт халыклары турында балаларның белемнәрен арттыру, дуслык һәм туганлык хисләре тәрбияләү, әхлакий - патриотик тәрбия бирү.

1.3. Программага хас үзенчәлекләр

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга, 3 яшьтән 7 яшькә кадәр булган татар балаларның туган телендә аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренең эчтәлеген чагылдыра. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якин килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Е. А. Пассов) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукий актлар, нигезләмәләренә көйләнгән. Белем бирү программасында Татарстан республикасының этно-мәдәни төбәк бердәмлеге, якындагы социумны, социаль-экономика шартларын, климат үзенчәлекләрен исәпкә алып, белем бирү процессында катнашучылар тарафыннан формалашкан, мәктәпкәчә яшьтәге балаларга белем бирү эчтәлегенә чагылган.

Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып сайланды. Белем бирү эшчәнлекләренең темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелде.

Программаның белем бирү өлкәләре:

Социаль-коммуникатив үсеш – балаларны әйләнә-тирә мөхит белән таныштыру (үзе, гаиләсе, бакча, шәһәре, республика, төрле милләتلәр, һөнәр ияләре, балалар язучылары), сюжетлы-рольле уеннар.

Танып белү үсеше – балаларның ел фасыллары, табигать күренешләре турында белемнәрен киңәйтү, тасфирлау хикәяләре төзүгә өйрәтү, дидактик уеннар.

Сөйләм үсеше – сүзле уеннар, дидактик уеннар, сүзлек өстендә эш, өйрәнелгән эчтәлек нигезендә әңгәмәдәшкә белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү; программада күрсәтелгән темалар буенча тәрбиячеләргә сорауларына җавап бирү һәм сораулар куя белү; үстерешле диалоглар төзү, әңгәмәдә катнаша алу; терек схемалар кулланып, ситуация буенча әңгәмә кору белү.

Сәнғати-эстетик үсеш – җырлы-биюле уеннар, халык бәйрәмнәре, әкиятләрен сөхнәләштерү, халык аваз иҗатын өйрәтү.

Физик үсеш – физкультура, сәламәтләндерү эшләре: ял минутлары, хәрәкәтле уеннар, эшчәнлекне сәламәтләндекне саклауга якин килеп оештыру (эшчәнлек барышының төрлелеге).

1.4. Программаны формалаштыру принциплары һәм юллары

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төрөнөң үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрлө күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлелек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрлө эшчәнлеккә бәйләп рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенә төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы – социаль-коммуникатив, танып-белү, сөйләм, физик, сәнгати-эстетик үсеш.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенә мотивлашкан булу принцибы – бала материалны үзгә өчен кызык булганда, үзгә шәхси ихтыяжларына туры килгәндә гәна кабул итә һәм фикерли башлай. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүгә мотивлашкан булуын тәмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләргә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүгә практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәрәнкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр;

Белем бирү эшчәнлегенә дидактик принцибы – гадидән катлаулыга таба бару;

Индивидуальләштерү принцибы – тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүгә күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Мәдәни яктан яраклылык һәм региональлелек принцибы – этник үзәнчәлекләр аша үзәнчәлекләрне үстерү.

Телгә өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:

Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар;

Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар);

Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, жырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлегә өчен материаллар);

Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар);

Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар);

Интерактив уеннар.

Эш төрләре һәм формалары:

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

Предметлар белән эш: уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу;

Рәсемнәр белән эш: үстерешле диалог;

Сюжетлы-рольле уеннар;

Өйлән-бәйлән, жырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып);

Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына);

Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, «Командир» уены, өйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары;

Ижади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр;

Ситуатив, логик күнегүләргә ишетеп, аңлап эшләү;

Үстерелешле диалоглар (сурлар һәм яшьтәшләргә белән үзара аралашу);

Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, жырлау, кабатлау, ишеткән сүзгә рәсемдә табып күрсәтү;

Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау;

Интерактив уеннар.

1.5. Программаны үзләштерүнең планлаштырылган бурычлары, эчтәлеге, нәтижеләре

«Татарча сөйләшәбез» укыту-методик комплектын кулланып рус телле балаларга татар теле өйрәтү программасы

Бурычлары:

Информацион – коммуникатив технологияләр, уен – ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру;

Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләренә төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү;

Мөстәкыйль фикер йөртүгә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләмә белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту;

Диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зиннәт сәләтләрен үстерү;

Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуулашу) кагыйдәләрен, бер-береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

Программа өч проектны һәм аларның төп максатларын, бурычларын үз эченә ала:

«Минем өем» проекты (4-5 яшь)

Максат: татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар:

Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру;

Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиннәт үстерү;

Бер-береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

«Уйный – уйный үсәбез» проекты (5-6 яшь)

Максат: үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар:

Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру;

Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу;

Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

«Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар» проекты (6-7 яшь)

Максат: балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләренә төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

Бурычлар:

Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү;

Мөстәкыйль фикер йөртүгә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләмә белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту;

Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуулашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Уртанчылар төркеме «Минем өем» проекты (4-5 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Тирә-юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якин кешеләре, уенчылар, ашамлыктар хисабына сүз байлыгын арттыру;

Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәренә аңлап, үти белүләренә ирешү;

Тәрбияче әйткән сүзләренә, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү;

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, сабуулаша, рәхмәт әйтә белү күнекмәләрен үстерү;

Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтару күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлегә:

«Минем өем» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар») буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исемнәренә мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз*), яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи, куян, аю*), ашамлыклар (*алма, ипи, сөт, чәй*) һәм саннар (*бер, ике, өч, дүрт, биш*) хисабына сүзлеккә баеп һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләргә аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлы белү күнекмәләрен булдыру. (*Алма бир. Мә, алма*).

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.

- *Бу кем? – Бу әти.*

- *Бу нәрсә? – Бу туп.*

Нинди? сорауын аңларга, дөрес җавап бирергә өйрәтү.

- *Туп нинди? – Кечкенә.*

- *Машина нинди? – Матур.*

Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (*Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле*).

- *Бу нәрсә? – Бу туп.*

- *Туп нинди? – Туп пычрак (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).*

Тәрбияче әйткән сүзләргә, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәргә аңлап, үти белүләренә ирешү (*мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал*).

- *Мә, куян. – Бир куян.*

Тәрбияче әйткән билгә буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү. (*Зур машина ал. Тәмле алма бир*).

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, сабуулаша белергә өйрәтү, сүзләргә дөрес, урынлы куллану.

- *Исәнме. – Исәнмесез. – Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. – Мин Оля. Мин малай – Мин Коля.*

Таныш предметларның исемнәрен ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләргә (*әйе, юк*) дөрес кулланырга өйрәтү.

- *Син Коля? – Әйе.*

- *Син кыз? – Юк, мин малай.*

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

- *Син кем? – Мин Коля.*

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтиҗәләре:

Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар;

Татар телендә сөйләшү теләге бар;

Әйбер исемнәренә мәгънәсен аңлай һәм аларны дөрес әйтә белә;

Гаилә, уенчыклар, ашамлыклар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар;

Өйрәнгән сүзләргә аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлы белә;

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә;

Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлай һәм сөйләмдә җавап кайтара белә;

Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти;

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны таба, күрсәтә белә;

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, сабууллаша белә, сүзләрне дөрес, урынлы куллана;

Куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне дөрес куллана белә;

Мин, син алмашлыкларын аңлый һәм урынлы куллана;

Кечкенә күләмле шигырьләр, жырлар белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижәләр:

Сүз байлыгы аз;

Бирелгән лексиканы ишетеп аңлай, куллана белми;

Сорауларны аңлай, җавап бирә алмый;

Мин, син алмашлыкларын урынлы куллана белми.

Зурлар төркеме «Уйный – уйный үсәбез» проекты (5-6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Тирә-юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй җиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру;

Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗҗәгать итә белүләренә ирешү, үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү;

Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү;

Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белү күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлеге:

Лексик минимум – якынча 45 сүз.

«Уйный-уйный үсәбез» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киёмнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр») буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, талинка, чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл, урындык, карават, баллы, ничә?, нинди?, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк?, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар*).

Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне ныгыту, урынлы куллану. (*Әйе, юк*).

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру. (*Бу кызыл талинка*).

«Минем өем» проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләрне ныгыту (*аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла*), яңа боерык фигыльләрне (*ки, сал*) сөйләмдә аңлап дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтижәләре:

«Уйный-уйный үсәбез» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киёмнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр») буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Санау күнекмәләре бар, сөйләмдә куллана белә.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне аңлай, урынлы куллана.

Исем + сыйфат конструкциясен сөйлөмдө дөрес куллана.
Боезык фигыльларне сөйлөмдө аңлап дөрес куллана белә.
Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстөрешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижәләр:

Сүз байлыгы аз;
Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми;
Сорауларны аңлый, мөстәкыйль рәвештә сорау куя белми;
Сөйләм күнекмәләрен үстөрешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана алмый.

Мәктәпкә әзерлек төркеме

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6-7 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Ашамлыklar, кыргый хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмне баеп, тулыландыру.

Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.

Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.

Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә күнектерү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлеге:

Лексик минимум – якынча 60 сүз.

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыklar», «Уенчыklar», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киёмнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр», «Танышу», «Тату гаилә», «Дусларны сыйлыйбыз», «Кунак килде», «Кафега барабыз», «Күңелле уеннар», «Без циркта», «Безнең дуслар», «Чана шуабыз», «Без биибез», «Күңелле сәяхәт», «Мәктәп», «Без әкият яратабыз») буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып-белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмне баеп, тулыландыру (*син кем?, хәерле көн, тычкан, бу кем?, бу нәрсә?, нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгәр, йөгәрәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, биш, бишм, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр*).

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстөрешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

Белем бирү эшчәнлегә нәтижәләре:

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыklar», «Уенчыklar», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киёмнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр», «Танышу», «Тату гаилә», «Дусларны сыйлыйбыз», «Кунак килде», «Кафега барабыз», «Күңелле уеннар», «Без циркта», «Безнең дуслар», «Чана шуабыз», «Без биибез», «Күңелле сәяхәт», «Мәктәп», «Без әкият яратабыз») буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып-белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белә.

Фигыльларне урынлы куллана.

Жырлар, шигырьлар белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижәләр:

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы аз;

Бирелгән лексиканы диалогик һәм монологик сөйләмдә куллана алмый;

«Бу кем?», «Бу нәрсә?», «Нәрсә кирәк?», «Нинди?», «Ничә?», «Нишли?», «Син нишлисәң?», «Кая барасың?» сорауларын мөстәкыйль рәвештә куя белми;

Фигыльларне урынлы куллана белми.

Балаларны укыту – методик комплектларны кулланып, ана теленә өйрәтү:

«Татарча сөйләшәбез», методик эсбапта башлангыч төркемгә йөрүче балаларның сөйләмен үстерү һәм аларны ана теленә өйрәтүнең методик нигезләре һәм хәзерге технологияләре бирелгән. Кече яшьтәге балалар эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик принципка нигезләнә. План ел дәвамында «Сау бул, жәй! Исәнме, балалар бакчасы!», «Көз», «Мин һәм минем гаиләм», «Минем йортым, минем шәһәрәм», «Яңа ел бәйрәме», «Кыш», «Ватанны саклаучылар көне», «Сигезенче март», «Халык жәүһәрләре», «Яз», «Жәй» кебек төрле темалар үзләштерүне күздә тотат. Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Аралашуга чыгу өчен нәтижәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар, интерактив уеннар тора. Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле алымнары, чаралары кулланыла: бармак уеннары, төрле предметлар тотып биюләр, релаксация максаты белән шигъри эсәрләргә зур игътибар бирелә.

Кечкенәләр төркеме (3-4 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Гомуми кулланылыштагы лексика хисабына сүзлек запасын баеп.

Дөньяны бербөтен итеп кабул итү, беренчел күзаллаулар формалаштыру.

Әдәби сөйләмне, сөйләм сәнгәтенә якынайту, шул исәптән эстетик зәвык, әдәби эсәрне аңга алуларын үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлеге:

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланылу. Дүртенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала. Шундый формаларның берсе булып, бармак уеннары тора. Хәрәкәтләнү активлыгы югарырак булган саен, балаларның сөйләме тизрәк һәм яхшырак үсеш ала, сөйләм сыйфаты, төрлелеге белән аерылып тора. Бармак уеннары баш мие эшчәнлегенә, интеллект үсешенә уңай йогынты ясый. Чыннан да, физиологлар, психологлар үткәргән тикшеренүләр (Л.С. Выготский, И.П. Павлов, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьев һ.б.) хәрәкәтләнү һәм сөйләм моторикасының үзара бәйлә булуын исбатлыйлар.

Балалар белән эшләү дәверендә төрле предметлар тотып биюләр, уеннар кулланыла.

Балаларның игътибарын туплау, эшчәнлеккә карата кызыксыну уяту, ял иттерү (релаксация) максаты белән шигъри эсәрләр уку. Бу эсәрләргә укыганда, балалар эчтәлегенә туры китереп, хәрәкәтләр ясау.

Матур әдәбият, халык ижаты, күрсәтмәлек, предметлар белән уен хәрәкәтләре, кошларның, жәнлекләргә образларын имитацияләү аша балаларның сөйләмен үстерү. Индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатынан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементлары кабатлана. Физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштергән; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ; өлкәннәр һәм яшьтәшләргә белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дәүләт, дөнья, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомум кабул ителгән нормаларны, үз-үзгәне тоту кагыйдәләрен үзләштерү. Беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенең тәртибе белән идарә итүгә һәм үз гамәлләрен

планлаштыруга сэләтлө; өйрәтү эшчәнлегенә универсаль нигезләрен үзләштергән бала шәхесе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтижеләр:

Бала биремнәрне дәрәс үти. Тәрбиячәнең сорауларына җавап биргәндә, җөмлэләрне грамматик яктан дәрәс төзи.

Тәрбиячәнең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

Аваз ияртемнәрен дәрәс һәм ачык итеп әйтә.

Бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбиячәнең үтенече буенча рәсемдә сурәтләнгәнне сөйли ала.

Әкиятнең әчтәлеген сөйләгәндә эзлекчелекне саклай, сәхнәләштерүдә теләп катнаша.

Сүзнең мәгънәсен аңлай.

Билгене белдерә торган сүзләр белә.

Хәрәкәтне белдерә торган сүзләр белә.

Гомумиләштерүче сүзләр куллана.

Предметның исемен һәм нинди материалдан булуын атай.

Предметны чагыштыра.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне белә.

Күпмәгънәле сүзләр белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижеләр:

Предметларның исемен, мөһим детальләрен, өлешләрен атаганда һәм күрсәткәндә авырлыктар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.

Биремнәрне үти алмый.

Тәрбиячәнең сорауларына җавап бирә алмый.

Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә, хаталар ясай.

Кайбер сүзнең мәгънәсен аңламый.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне кулланмый.

Әкиятнең әчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләрне белми.

Сүзлек запасы ярлы.

Уртанчылар төркеме, (4-5 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

Балаларны исем, сыйфат кулланып гади җөмлэләр төзәргә өйрәтү, антоним, синоним сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру, матур әдәбият һәм халык ижаты белән таныштыру, туган телдә дәрәс сөйләмне формалаштыру;

Бәйләнешле (диалоглы һәм монологлы) сөйләм, балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү;

Ана телендә аралашырга теләк уяту, үз гаиләң, әти-әниң белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенә әчтәлеге:

Балаларның сөйләм сыйфат һәм фигыль сүз төркемнәре хисабына баеп. Балалар предметларны кулланылышын, функциональ билгеләрен аера алу (түп-уенчык, аның белән уйнайлар). Капма-каршы мәгънәле сүзләрне сайлап, предметларны һәм күренешләрен чагыштыру, гомумиләштерүче сүзләр куллану.

Баланың сөйләм активлыгын артыру. Сүзләрне төрле грамматик формаларда һәм бәйләнешләрдә күрсәтү, үзләренә фикерләрен катлаулы җөмлэләр белән белдерү, сөйләмдә кереш җөмлэләр куллану, төрле тасвирламалар һәм сюжетлы хикәяләр төзәргә өйрәнү.

Сөйләм теле бәйләнешле һәм эзлекчелек булу, сөйләмнең мәгънә ягын аңлау, җөмләнең синтаксик төзелеше, сөйләм теленең аваз ягын камилләштерү.

Баланы сүз белән таныштыру буенча махсус эш оештыру сүзнең мәгънә һәм аваз ягы турында күзаллау формалаштыруга китерү. Сүз һәрвакыт нинди дә булса предметны, күренешне, сыйфатны белдерә һәм авазлардан тора, яңгырый.

Балалар «сүз», «аваз» терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләргә табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтү.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Бишенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якын килү мөмкинлеген бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзгәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якынча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән мөстәкыйль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү. Кабатлауның төрле вариантлары бар: тәрбияче артыннан, балалар артыннан, тәрбияче белән бергә, күмәк, мөстәкыйль. Эшчәнлек төрләрен оештыру интегратив сыйфатлар формалаштыруга юнәлдерү: физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштерү; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ; өлкәннәр һәм яшьтәшләргә белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дөләт, дөнья, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомум кабул ителгән нормаларны, үз-үзенә тоту кагыйдәләрен саклай белү; беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенең тәртибгә белән идарә итү һәм үз гамәлләрен планлаштыру; өйрәтү эшчәнлегенең универсаль нигезләрен үзләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре:

Бала исем фамилиясен белә;

Сүзнең мәгънәсен аңлай;

Билгене, хәрәкәтне белдерә торган сүзләргә белә;

Гомумиләштерүче сүзләргә куллана;

Предметның исемен һәм нинди материалдан булуын атай;

Предметны чагыштыра;

Капма-каршы мәгънәдәгә сүзләргә белә;

Күпмәгънәле сүзләргә белә;

Әкиятнең эчтәлеген сөйли.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сүзләргә мәгънәсен аңламый;

Капма-каршы мәгънәдәгә сүзләргә куланмый;

Хикәянең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми;

Күпмәгънәле сүзләргә белми;

Сүзлек запасы ярлы.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

Балаларны ана телендә дөрес һәм яхшы итеп сөйләштергә өйрәтү, тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәжәләрен формалаштыру;

Бәйләнешле сөйләм үстерү, тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау (тоемлау) сәләте булдыру;

Ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаилә, әти-әнигә белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлегенә:

Укыту-методик комплектларга тупланган материаллар балалар бакчасы педагогларына балаларның сөйләмен үстерү, тирә-юнь, матур әдәбият әсәрләргә белән

таныштыру максатында гына түгел, ә интеграль: рәсем ясау, әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү, эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура эшчәнлекләрендә, иртән балаларны кабул итү, саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, эти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә ижади якин килеп кулланыла һәм ныгытыла.

«Туган телдә сөйләшәбез» методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын, байлыгын аңларга, аны сиземләргә, үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга, тел хәзинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган жиргә, туган телебезгә мәхәббәт, эти-әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт, итәгать тәрбияләү, үзләрендә хезмәт сөю, тыйнаклык, шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар «сүз», «аваз» терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләрне табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Алты яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якин килү мөмкинлегенә бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якинча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре:

Бала транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыklar тудыра торган әйберләрне таный һәм әйтә белә.

Предмет һәм аның үзенчәлекләре, нинди материалдан булуы турында сөйли, аларны төркемгә белә.

Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында белә.

Бала үз туганнары, үзе турында сөйли, адресын әйтә белә.

Туган иле, шәһәре, Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә.

Сөйләмдә, башка балалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллана белә.

Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтә белә.

Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи белә.

Язучыларны таный һәм атый, әсәрләрен белә.

Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша, тиз истә калдырып, яттан сөйли белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, торган әйберләрне атаганда хата җибәрә.

Предмет һәм аның үзенчәлекләре турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми.

Туган иле, шәһәре, Россиянең, Татарстанның башкаласын әйтә белми.

Үз туганнары турында тәрбияче ярдәмендә сөйли.

Адресын белми.

Сөйләмдә гади җөмлеләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып начар сөйли, рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә.

Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген план буенча сөйли белми.

Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтми.

Тәрбияче балалар белән аралашканда сирәк катнаша.

Язучыларны танымый, әсәрләрен әйтә белми.

Шигырьләрен, мәкальләрен, санамышларны кулланмый.

Кайбер сүзнең мәгънәсен аңламый.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне кулланмый.

Хикэянең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.
Күпмәгънәле сүзләргә белми.
Сүзлек запасы ярлы.

Мәктәпкәчә эзерлек төркеме (6-7 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

Балаларны ана телендә дәрәс һәм яхшы итеп сөйләшәргә өйрәтү;
Тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәжәләрен формалаштыру, бәйләнешле сөйләм үстерү;
Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау (тоемлау) сәләте булдыру.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге:

Укыту-методик комплектында тупланган материаллар балалар бакчасы педагогларына балаларның сөйләмен үстерү, тирә-юнь, матур әдәбият әсәрләре белән таныштыру максатында гына түгел, ә рәсем ясау, әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү, эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура шөгыльләрендә, иртән балаларны кабул итү, саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, эти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә ижади якин килеп кулланыла һәм ныгытыла.

«Туган телдә сөйләшәбез» методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын, байлыгын аңларга, аны сизмәләргә, үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга, тел хәзинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган жиргә, туган телебезгә мөхәббәт, эти-әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт, итәгать тәрбияләү, үзләрендә хезмәт сөю, тыйнаклык, шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар «сүз», «аваз» терминнарының мәгънәсен дәрәс итеп аңлый һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләргә табу, сүзләрдәгә кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланы. Алты яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якин килү мөмкинлегә бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзгәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якинча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре:

Бала сәламәт яшәү рәвеше, дәрәс туклану турында күзаллый.
Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмәт бирә ала.
Үзе, эти-әнисе турында сөйли белә.
Үзенең адресын, телефон номерын әйтә белә.
Бала күмәк сөйләмдә актив катнаша.
Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен аңлап, төгәл куллана ала.
Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча ижади хикәя төзи белә.
Әсәрнең жанрын билгели ала (әкият, хикәя, шигырь).
Китап геройларына карата үз мөнәсәбәтен белдерә ала.
Шигырьләргә, сәхнәләштергән әсәрләргә сәнгатьле итеп сөйли.
Китаплардан яңа белемнәр алу мөмкинлеген аңлый.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сәламәт яшәү рәвеше, дәрәс туклану турында бала күзалламый.
Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмәт бирә алмый.
Үзе (фамилиясе, исеме, адресы, телефон номеры, эти-әнисе) турында мәгълүматы аз.
Бала күмәк сөйләмдә катнашмый.
Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча үзлектән хикәяләр төзәми.

Бала эсэрнең жанрын (экият, хикәя, шигырь) тәрбияче ярдәменнән башка билгели алмый.

Китап геройларының кылган гамәлләренә дәрәҗә бирә алмый.

Шигырьләргә тиз истә калдырмый, сәнгатьлә итеп сөйли алмый.

Эчтәләгә буенча сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә яки бирә алмый.

Китаплар белән кызыксынмый.

1.6. Төркемнәрнең исемлеген һәм милли составын (кушымтада)

II. Эчтәлек бүлеген (содержательный раздел)

2.1. Кечкенәләр төркеме (3-4 яшь)

**«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант), кечкенәләр төркемендә (3-4 яшь)
тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү, өчен
комплекслы тематик план**

Үткәрү вакыты	Проект, режим вакытында уен эшчәнлеген темалары
Исәнме, балалар бакчасы	
Сентябрь I атна	1.1. Танышу 1.2. Өйдә кем яши? Мин малай, мин кыз
Сентябрь II атна	2.1. Мияу белән танышу 2.2. Әйдәгез танышык, әйдә дуслашык
Сентябрь III атна	3.1. Минем яраткан уенчыкларым 3.2. Карусельга сәяхәт
Уенчыklar	
Сентябрь IV атна	4.1. Без уйнарга яратабыз 4.2. Йомшак уенчык карау, туп
Октябрь I атна	1.1. Туган көн, Мияу кунакка килгән 1.2. Уенчыklar кибете
Көз	
Октябрь II атна	2.1. Алтын көз, көз килде 2.2. Аваз культурасы, Ө авазы
Октябрь III атна	3.1. Куян үстергән кишер һәм помидор 3.2. Яшелчә бакчасында, «Шалкан» әкиятен
Октябрь IV атна	4.1. Жиләк-жимеш бакчасында 4.2. Бакчада алмалар өлгерде, уйный-уйный саныбыз
Гаилә	
Ноябрь I атна	1.1. Өйдә кем яши? Безнең гаилә 1.2. Әби күчтәнәче
Ноябрь II атна	2.1. Тату гаилә 2.2. Минем дуслар, әйдәгез дуслашык
Ноябрь III атна	3.1. Минем туганнарым, безнең гаилә 3.2. Әби күчтәнәче
Ноябрь IV атна	4.1. Дуслыкны сыйла, сөт, чәй 4.2. Кунакка барабыз
Кыш	

Декабрь I атна	1.1. Кар ява, Алсуны урамга киендерәбез 1.2. А. Алиш «Куян кызы»
Декабрь II атна	2.1. «Чанада шуабыз» рәсемен карау 2.2. Кышкы уеннар, «Куяннар» уенын өйрәнү
Яңа ел бәйрәме	
Декабрь III атна	3.1. Тиздән чыршы бәйрәме, Б. Рәхмәтнең «Кыш бабай» шигырен уку 3.2. Уйныйбыз да, жырлыйбыз да
Декабрь IV атна	4.1. Без бәйрәмгә әзерләнәбез, бәйрәм концерты 4.2. Яңа ел бәйрәме
Минем йортым, минем шәһәрәм	
Январь II атна	2.1. Минем шәһәрәм 2.2. Мин «КамАЗ» оныгы
Январь III атна	3.1. «Әлли-бәлли итәргә... » бишек жыры 3.2. Безнең урам
Январь IV атна	4.1. Алсуның яңа өе 4.2. Алсуда кунакта
Безнең авылда	
Февраль I атна	1.1. «Кем нәрсә ярата?» татар халык әкиятен сөйләү 1.2. «Песи һәм PESИ балалары» рәсемен карау, Ж. Тәржемановның «Үзен бик чиста йөртә» шигырен уку
Февраль II атна	2.1. Йорт кошлары, Р. Батулланың «Елак әтәч» әсәрен уку 2.2. Без уйныйбыз
Ватанны саклаучылар көне	
Февраль III атна	3.1. Зур гаилә, безнең әтиләр һәм абыйлар 3.2. Бабайга кунакка барабыз
Февраль IV атна	4.1. Ватанны саклаучылар көне, очучылар 4.2. З. Туфайлованың «Шофёр булам» шигырен уку
8 нче март	
Март I атна	1.1. Минем әнием, кояш гомере телим мин, әнием, сиңа! 1.2. Без әнигә булышабыз
Март II атна	2.1. Әбигә кунакка барабыз 2.2. Мин әнинең ярдәмчесе, Азат кунак чакыра
Кыргый хайваннар	
Март III атна	3.1. Урманда, аю белән куян 3.2. «Өч аю» әкиятә
Әкияттә кунакта	
Март IV атна	4.1. «Теремкәй» рус халык әкиятен сөйләү, кыргый хайваннар 4.2. «Төлке, куян һәм әтәч» әкиятен сәхнәләштерү
Яз	
Апрель I атна	1.1. Урамда яз, яз җитте 1.2. Яз жыры
Апрель II атна	2.1. «Кояш чык, чык, ...» 2.1. Язгы күренешләр, ак аю кунакка килгән
Апрель III атна	3.1. Кошлар 3.2. Х. Вахитның «Уңган сыерчык» шигырен уку

	Без уйныйбыз
Бәйрәмнәр	
Апрель IV атна	4.1. Бәйрәмгә барабыз 4.2. «Балалар бакчасында бәйрәм» дигән рәсем карау, «Урманда зур концерт» анимацион сюжет карау
Жәй	
Май I атна	1.1. Автобуста сәяхәт 1.2. Ж.Тәржемановның «Кикрикүк» шигырен уку, мультфильмда кунакта
Май II атна	2.1. М.Мазуновның «Кәжә»шигырен уку, «Кәжә һәм кәжә бәтиләре»рәсемен карау 2.2. Чәчәкләр – тормыш яме
Май III атна	3.1. Матур жәй кил безгә 3.3. Мин жәйне яратам, «Карга» эндәшен уку
Май IV атна	4.1. Саф һавада, экология сукмагы буенча сәяхәт 4.2. Без уйныйбыз
35 атна	70

2.2. Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант) уртанчылар төркемендә (4-5 яшь) тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү өчен комплекслы тематик план

Үткәерү вакыты	Проект, шөгыль, эшчәнлек темалары
Мин - дөньяның бер кешесе, без балалар бакчасында	
Сентябрь I атна	1.1. Танышу. Без балалар бакчасында 1.2. Минем дусларым (режим вакыты)
Сентябрь II атна	2.1. Минем туганнарым 2.2. Әкиятләр иленә сәяхәт (режим вакыты)
Сентябрь III атна	3.1. Әйдәгез, дулашыйк 3.2. Безнең гаилә, әти, әни һәм мин (режим вакыты)
Сентябрь IV атна	4.1. Г. Тукай «Безнең гаилә» шигырен уку һәм ятлау 4.2. «Гаилә» рәсемен карау (режим вакыты)
Көз, көз күчтәнәчләре	
Октябрь I атна	1.1. Көз килде. «Көз»рәсемен карау (әйе, юк) 1.2. Жимешләр (режим вакыты)
Октябрь II атна	2.1. Әйдәгез уйныйбыз 2.2. Яшелчәләр, «Көз һәм балалар» жыры (режим вакыты)
Октябрь III атна	3.1. Әбинең күчтәнәчләре 3.2. Р. Батулла «Аю Әппәс» әкиятен сөйләү (режим вакыты)
Октябрь IV атна	4.1. «Шалкан» әкият 4.2. Анимацион сюжет «Шалкан әкият буенча» (режим вакыты)
Табын янында, татар халык ашлары (8)	
Ноябрь I атна	1.1. Ашамлыклар, ипи, сөт 1.2. Татар халык ашлары (режим вакыты)
Ноябрь II атна	2.1. Рәхмәт әйт 2.2. Без кишеткә барабыз, ашамлыклар алабыз (режим вакыты)

Ноябрь III атна	3.1. Кунак сыйлау 3.2. Аш бүлмәсе <i>(режим вакыты)</i>
Ноябрь IV атна	4.1. Табын янында 4.2. Дустыңны сыйла (зур, кечкенә) <i>(режим вакыты)</i>
Безнең уенчыклар	
Декабрь I атна	1.1. Курчак кунакка килгән, уенчыклар белән уйныйбыз 1.2. Безнең уенчыклар <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь II атна	2.1. Яңа уенчыклар, уенчыклар кибете. 2.2. Әйдәгез уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь III атна	3.1. Алиянең дуслары безгә кунакка килгән 3.2. Уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Декабрь IV атна	4.1. Бездә бәйрәм, яңа ел килә 4.2. Минем яраткан уенчыкларым <i>(режим вакыты)</i>
Кыш	
Январь II атна	2.1. Жәнлекләр кышкы урманда 2.2. Күчтәнәчләр. Ә. Бариның «Кыш» шигырен уку <i>(режим вакыты)</i>
Январь III атна	3.1. Яңа уенчыклар, кибеткә сәяхәт 3.2. Алсуның туган көне <i>(режим вакыты)</i>
Январь IV атна	4.1. Уйныйбыз. А. Алиш «Куян кызы» 4.2. Хәйдәрнең «Керпе туны» әкиятен уку <i>(режим вакыты)</i>
Февраль I атна	1.1. Мияуга бүлэк 1.2. Качышлы уйныйбыз <i>(режим вакыты)</i>
Ю	
Февраль II атна	2.1. Бүләкләр 2.2. Б. Рәхмәт «Су» шигырен уку, ятлау <i>(режим вакыты)</i>
Февраль III атна	3.1. Уенчыклар юабыз, уенчыклар үпкәләгән 3.2. «Күңелле уеннар» <i>(режим вакыты)</i>
Ватанны саклаучылар	
Февраль IV атна	4.1. Безнең Армия. Саннар 4.2. Хәрби һөнәрләр (очучылар, солдатлар). К. Булатованың «Солдатлар» шигырен уку <i>(режим вакыты)</i>
Март I атна	1.1. Дуслар кунакка килгән, уйнарга чакыр 1.2. Иң яхшы әти <i>(режим вакыты)</i>
Яз, сигезенче март	
Март II атна	2.1. Кар Бабай язны эзли, яз бүләкләре 2.2. Уйныйбыз да, саныйбыз да <i>(режим вакыты)</i>
Март III атна	3.1. Әнием турында сөйлим 3.2. З. Туфайлованың «Әни сүзе» шигырен ятлау <i>(режим вакыты)</i>
Март IV атна	4.1. З. Туфайлованың «Әни сүзе» шигырен ятлау 4.2. Нур Гайсинның «Яз килә» шигырен уку <i>(режим вакыты)</i>
Күчмә кошлар	
Апрель I атна	1.1. Бергәләп уйныйбыз. Күчмә кошлар 1.2. Б. Рәхмәтнең «Яз» шигырен ятлау <i>(режим вакыты)</i>
Халык жәүһәрләре	
Апрель II атна	2.1. Кунак чакырабыз 2.2. Кунак чакырабыз <i>(режим вакыты)</i>
Апрель житсә, исеменче жырына куша тургай	
Апрель III атна	3.1. Габдулла Тукайның «Кызыклы шәкерт» шигырен уку 3.2. Габдулла Тукайның «Гали белән кәжә» шигырен ятлау <i>(режим вакыты)</i>

Апрель IV атна	4.1. Без татарча сөйләшәбез 4.2. Без татарча сөйләшәбез (<i>режим вакыты</i>)
Йорт хайваннары	
Май I атна	1.1. Йорт хайваннары 1.2. К. Ушинскийның «Хайваннар бәхәсе» әсәрен уку (<i>режим вакыты</i>)
Май II атна	2.1. Бу өйдә кем яши? 2.2. Ягымлы сүзләр (<i>режим вакыты</i>)
Минем дусларым	
Май III атна	3.1. «Торна белән Төлкә» әкиятен уку. Ж. Тәржемановның «Кикрикүк» шигырен уку 3.2. А. Алишның «Чукмар белән Тукмар» әкиятен буенча әңгәмә. Без театр уйныйбыз (<i>режим вакыты</i>)
Сабантуй бәйрәме	
Май IV атна	4.1. Сабантуйга әзерләнәбез, күңелле Сабантуй 4.2. Бездә Сабантуй бәйрәме (<i>режим вакыты</i>)
35 атна	70

**«Татарча сөйләшәбез» УМКсының, «Минем өем» проекты буенча
уртанчылар төркемендә (4-5 яшь) тәрбияләнүче рус телле балаларга татар теле
өйрәтү өчен комплекслы тематик план**

Лексик минимум – якынча 62 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек?, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз).

Сөйләм үрнәкләре: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз).

Проектның эчтәлегенә түбәндәге темалардан тора:

- Гаилә;
- Ашамлыklar;
- Уенчыklar,
- Саннар.

Атна дәвамында егерме минутлык бер шөгыль, режим вакытында бер уен эшчәнлегенә оештырыла.

Үткәру вакыты	Тема	Сүзлек, актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма (ИКТ - экранда эш (дәфтәр буенча) Анимацион сюжетлар
Гаилә				
Сентябрь I атна 1.1	Танышу, минем гаиләм	эти, эни, исәнмесез сау булыгыз	- Исәнмесез. - Сау булыгыз! - Исәнме. - Бу кем? - Кыз, (малай).	Аудиоязма №1-23 Экранда эш (дәфтәр буенча) №1-4 Анимацион сюжетлар: 1. «Әйдәгез, дуслашыйк» 2. «Качышлы уйныйбыз» 3. «Шалкан»
Сентябрь I атна	Малай, кыз	малай, кыз,	- Кем юк? - Малай, (кыз).	

1.2 (режим вакыты)		бу кем? кем юк? исәнме	- Син кем? - Мин Коля (Оля). - Мин малай (кыз, эти, эни)	
Сентябрь II атна 2.1	Минем туганнарым	мин, эти, эни, кыз малай	- Исәнме, эни (эти, кыз, малай, Мияу, Акбай). - Сау бул, эни (эти, кыз, малай).	
Сентябрь II атна 2.2 (режим вакыты)	Әйдәгез, танышыйк	исәнме, мин (Оля, Саша), сау булыгыз, син кем? исәнмесез	- Син кем? - Мин Коля (Оля). - Мин малай.	
Октябрь III атна 3.1	Әби күчтәнәче	эт, песи, ипи, рәхмәт, мә	- Мин песи. Мин Мияу. - Мин эт. Мин Акбай. - Кил монда.	
Октябрь III атна 3.2 (режим вакыты)	Бабай күчтәнәче	әйе, юк, сау бул, мә, алма, рәхмәт	- Син Коля? - Әйе, Коля. - Син малай (кыз)? - Әйе (юк).	
Октябрь IV атна 4.1	Сөт, чэй	сөт, чэй, әби, бабай		
Сентябрь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Минем дуслар	хәлләр ничек? әйбәт, эт, песи, кем анда? кил монда	- Хәлләр ничек? - Әйбәт. - Кем анда? - Мин песи. Мин Мияу. - Кил монда.	
Октябрь I атна 1.1	Әйе – юк	әйе, юк, сау бул	- Мин эт. Мин Акбай. - Кил монда. - Әби? (эни, бабай, әби, кыз, малай).	
Октябрь I атна 1.2 (режим вакыты)	Кунак килгән	әби, бабай	- Әйе. - Әни? (эти, бабай, әби, кыз, малай).	
Октябрь II атна 2.1	Әйдәгез уйныйбыз	эти, эни, кем юк?	- Юк. - Малай? - Юк, бабай. - Әби?	
Октябрь II атна 2.2 (режим вакыты)	Безнең кунаклар	хәлләр ничек? әйбәт	- Әйе, әби. - Хәлләр ничек? - Әйбәт.	
Ашамлыклар				
Октябрь III атна 3.1	Әби күчтәнәче	ипи, алма, рәхмәт, мә	- Мә, ипи (алма). - Рәхмәт, әби.	Аудиоязма №24-39
Октябрь III атна	Бабай күчтәнәче	алма, рәхмәт, мә	- Мә, ипи (алма). - Рәхмәт, бабай.	Экранда эш (дәфтәр буенча) №5-10 Анимацион сюжетлар:

3.2 (режим вакыты)			- Коля, мә сөт (чэй). - Рәхмәт. - ..., мә сөт (чэй). - Рәхмәт. - ..., мә сөт (чэй). - Рәхмәт. - Мияу, кил монда. Утыр. (Акбай, Коля, Оля) - Оля, кил монда. Мә ипи (алма, сөт, чэй). Ипи (алма, сөт, чэй) тәмле (ме)? - Ипи (алма, сөт, чэй) тәмле. Рәхмәт. - Мә, тәмле алма (ипи). - Мә, ипи (алма) аша. - Мә, сөт (чэй) эч.	1. «Тәмле» кибетендә» 2. «Азат кунак чакыра»
Октябрь IV атна 4.1	Сөт, чэй	сөт, чэй, мә, рәхмәт		
Октябрь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Дустыңны сыйла	мә, рәхмәт		
Ноябрь I атна 1.1	Рәхмәт әйт	мә, рәхмәт		
Ноябрь I атна 1.2 (режим вакыты)	Песине сыйла	тәмле, кил монда, утыр		
Ноябрь II атна 2.1	Кунак сыйлау	аша, эч, утыр		
Ноябрь II атна 2.1	Кунак сыйлау	утыр		
Ноябрь II атна 2.2 (режим вакыты)	Кунакны ашат	аша, эч		
Ноябрь III атна 3.1	Чэй табынында	аша, эч		
Уенчыклар				
Ноябрь III атна 3.2 (режим вакыты)	Уенчыклар	бир, туп, зур, кечкенә, бу нәрсә?	- Бу нәрсә? - Туп (курчак, куян, аю). - Нинди туп? - Зур (кечкенә) туп. - Курчак (туп, куян, аю) бир. - Мә, курчак (туп, куян, аю). - Нинди курчак? - Матур курчак. - Бу нәрсә? - Аю (курчак, куян, туп). - Аю (курчак, куян,	Аудиоязма №40-53 Экранда эш (дәфтәр буенча) №11-13 Анимацион сюжетлар: 1. «Паркка сәяхәт» 2. «Уенчыклар үпкәлэгән» 3. «Күңелле уеннар» 4. «Акбай һәм Мияу мажаралары»
Ноябрь IV атна 4.1	Зур, кечкенә	матур, курчак, зур, кечкенә, сикер		
Ноябрь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Күңел ачу кичәсе «Туган көн»	куян, аю, туп, песи, эт, машина, шар, сөт, ипи, алма, чэй		

Декабрь I атна 1.1	Курчак кунакка килгән	эйе, юк, матур, курчак	туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенә, әйбәт).	
Декабрь I атна 1.2 (режим вакыты)	Уенчыклар кибете	уйна, курчак, туп, эт, песи, бир	- Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (кечкенә, матур, әйбәт).	
Декабрь II атна 2.1	Яңа уенчыклар	зур, кечкенә, куян, аю, нинди?	- Аю (курчак, куян, туп)? - Әйе.	
Декабрь II атна 2.2 (режим вакыты)	Без уйныйбыз	ю	- Курчак (аю, куян, туп)? - Юк.	
Декабрь III атна 3.1	Алиянең дуслары кунакка килгән	пычрак, чиста, матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян	- Бу нәрсә? - Аю (курчак, куян, туп). - Мә, аю (курчак, куян, туп). Уйна.	
Декабрь IV атна 4.1	Бездә бәйрәм	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян	- Коля, кил монда. Уйна.	
Декабрь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Чыршы бәйрәме	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян	- Оля, кил монда. Уйна. - Аю (курчак, куян, туп) бир.	
Январь II атна 2.1	Яңа уенчыклар	куян, аю, нинди?	- Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур.	
Январь II атна 2.2 (режим вакыты)	Уйныйбыз	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян	- Аю (курчак, куян, туп) кечкенә.	
Январь III атна 3.1	Уйныйбыз	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян	- Мә, зур аю уйна (курчак, куян, туп). - Мә, кечкенә аю уйна (курчак, куян, туп).	
Январь III атна 3.2 (режим вакыты)	Без уйнарга яратабыз	матур, аю, курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян	- Аю (курчак, куян), кил монда. Аю ю (утыр, эч, аша). - Коля (Оля), аю (курчак, куян, туп) ю.	
Январь	Мияуга	матур, аю,	- Туп (курчак, куян, аю) нинди? - Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста). - Туп ю. - Туп чиста? - Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста). Ю, ю, ю - туп (курчак,	

IVатна 4.1	бүлэк	курчак, туп, зур, кечкенә, бир, куян	аю, куян) ю.	
Январь IVатна 4.2 (режим вакыты)	Уенчыклар кибете	хәлләр ничек?		
Февраль I атна 1.1	Бүләкләр	уйна		
Февраль I атна 1.2 (режим вакыты)	Әйдә уйныйк	уйна		
Февраль II атна 2.1	Уйна	бир		
Февраль II атна 2.2 (режим вакыты)	Күңелле уеннар	туп, курчак		
Февраль III атна 3.1	Уенчыклар юабыз	пычрак, чиста, ю		
Февраль III атна 3.2 (режим вакыты)	Уенчыкны ю	ю		
Февраль IVатна 4.1	Дуслар кунакка килгән. Уйнарга чакыр	туп, курчак		
Февраль IVатна 4.2 (режим вакыты)	Оляның уенчыклар ы пычранган. Оляга ярдәм ит	песи		
Саннар – 6 сәгать (49-54)				
Март I атна 1.1	Саннар	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?	- Ничә? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма. - Ничә малай? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай.	Аудиоязма №54-60 Экранда эш (дәфтәр буенча) №14 Анимацион сюжетлар: 1. «Уйный-уйный санийбыз»
Март I атна 1.2 (режим	Саннар	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?		

вакыты)			- Ничә кыз? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз. - Өч? - Юк. - Ике? - Әйе. - Ничә аю (туп, курчак, куян)? - Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю.	
Март II атна 2.1	Уйныйбыз да санийбыз да	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?		
Март II атна 2.2 (режим вакыты)	Уенчыклар	Сүзлек: бер, ике, өч, дүрт, биш, зур, кечкенә, матур, чиста, ничә?		
Март III атна 3.1	Ничә уенчык?	бер, ике, өч, дүрт, биш, ничә?		
Март III атна 3.2 (режим вакыты)	Уйный - уйный санийбыз	бер, ике, өч, дүрт, биш		
Кабатлау				
Март IV атна 4.1	Бергәләп уйныйбыз	бабай, әби, әти, әни, кыз, малай		Аудиоязма №61-64 Экранда эш (дәфтәр буенча) №16-17 Анимацион сюжет «Күңелле ял итәбез»
Март IV атна 4.2 (режим вакыты)	Бергәләп уйныйбыз	бабай, әби, әти, әни, кыз, малай		
Апрель I атна 1.1	Кунак чакырабыз	бабай, әби, әти, әни, кыз, малай, ипи, сөт, чәй, алма, тәмле		
Апрель I атна 1.2 (режим вакыты)	Күңелле ял итәбез	бабай, әби, әти, әни, кыз, малай, ипи, сөт, чәй, алма, тәмле		
Апрель II атна 2.1	Без татарча сөйләшәбе з	бабай, әби, әти, әни, кыз, малай, аю, куян		
Апрель II атна 2.2 (режим вакыты)	Без татарча сөйләшәбе з	бабай, әби, әти, әни, кыз, малай, эт, песи, куян, аю, 1, 2, 3, 4, 5		
Апрель III атна 3.1	Бу өйдә кем яши?	бабай, әби, әти, әни, кыз, малай,		

		1, 2, 3, 4, 5		
Апрель III атна 3.2 (режим вакыты)	Уенчыклар илендә	эт, песи, куян, аю, машина, туп, курчак		
Апрель IV атна 4.1	Ягымлы сүзләр	исәнме- исәнмесез, сау бул-сау булыгыз, рәхмәт		
Апрель IV атна 4.2 (режим вакыты)	Боерыкны аңлау	кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна		
Май I атна 1.1	Кунаклар чакырабыз	бабай, әби, эти, эни, кыз, малай, ипи, сөт, чәй, алма, тәмле		
Май I атна 1.2 (режим вакыты)	Күңелле ял итәбез	бабай, әби, эти, эни, кыз, малай, ипи, сөт, чәй, алма, тәмле		
Май II атна 2.1	Без театр уйныйбыз	бабай, әби, эти, эни, кыз, малай, өй		
Май II атна 2.2 (режим вакыты)	Кызыклы уеннар	үткән материалны ныгыту		
Май III атна 3.1	Минем дуслар	үткән материалны ныгыту		
Май III атна 3.2 (режим вакыты)	Минем дусларым	үткән материалны ныгыту		
Май IV атна 4.1	Бездә сабантуй	үткән материалны ныгыту		
Май IV атна 4.2 (режим вакыты)	Хуш киләсең, Сабантуй!	үткән материалны ныгыту		

2.3. Зурлар төркеме (5-6 яшь)

**«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант) зурлар төркемендә (5-6 яшь)
тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү өчен
комплекслы - тематик план**

Үткәру вакыты	Проект, шөгыль, эшчәнлек темалары
Яхшы сүз-жан азыгы	
Сентябрь I атна	1.1. Танышу 1.2. Ягымлы сүзләр 1.3. Кабатлау (<i>режим вакыты</i>)
А. Алиш ижаты	
Сентябрь II атна	2.1. А. Алиш - балалар язучысы 2.2. А. Алиш «Каз белән аккош» 2.3. «Шалкан» әкиятә (<i>режим вакыты</i>)
Хуш киләсең, ямьле көз	
Сентябрь III атна	3.1. Жәйләр үтте, көзләр житте 3.2. Көзгә табигать 3.3. «Шалкан» әкиятә (<i>режим вакыты</i>)
Көз күчтәнәчләре	
Сентябрь IV атна	4.1. Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт 4.2. Сыйлыйбыз 4.3. Баллы кишер (<i>режим вакыты</i>)
Октябрь I атна	1.1. Түтәлләрдә үсте яшелчә 1.2. Бар матур бакча 1.3. Яшелчәләр кибетә (<i>режим вакыты</i>)
Мин яратам сине, Татарстан	
Октябрь II атна	2.1. Мин яратам сине, Татарстан 2.2. Туган жирем - Татарстан 2.3. Уйный-уйный эшлибез (<i>режим вакыты</i>)
Октябрь III атна	3.1. Гүзәл туган ягыбыз 3.2. Туган ил кайдан башлана? 3.3. Төсле туплар (<i>режим вакыты</i>)
Төсләр дөньясы	
Октябрь IV атна	4.1. Төсләр 4.2. Төсләр дөньясы 4.3. Юл мажаралары (<i>режим вакыты</i>)
Кем эшләми, шул ашамый	
Ноябрь I атна	1.1. Яшелчә салаты 1.2. Яшелчәләр юабыз 1.3. Уңыш бәйрәме (<i>режим вакыты</i>)
Жиләк-жимешләр	
Ноябрь II атна	2.1. Жимешләр 2.2. Уйныйбыз да, жырлыйбыз да 2.3. Кем эшләми, шул ашамый (<i>режим вакыты</i>)
Минем гаиләм	
Ноябрь III атна	3.1. Безнең гаилә 3.2. Әби, бабайларны хөрмәтлик» 3.3. Яшелчәләр кибетә» (<i>режим вакыты</i>)
Табын янында	

Ноябрь IV атна	4.1. Савыт-саба кибетенә сәяхәт 4.2. Савыт-саба 4.3. Ашханә (режим вакыты)
Декабрь I атна	1.1. Курчак Алиәгә булыш 1.2. Чәй табыны 1.3. Кибеттә (режим вакыты)
Киёмнәр дә безне бизиләр	
Декабрь II атна	2.1. Киём кешене бизи 2.2. «Киём-салым» кибетенә сәяхәт 2.3. Кунак килде (режим вакыты)
Салкын кыш, кышкы уеннар	
Декабрь III атна	3.1. Салкын кыш 3.2. Кышкы уеннар 3.3. Өстәл театры «Кем нәрсә ярата» (режим вакыты)
Декабрь IV атна	4.1. Без суыктан курыкмыйбыз 4.2. Кыш 4.3. Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?» (режим вакыты)
Январь II атна	2.1. Кышкы уеннар 2.2. Ел фасыллары 2.3. Кем нәрсә ярата? (режим вакыты)
Кунак булсаң-тыйнак бул	
Январь III атна	3.1. Без ашыйбыз 3.2. Мин кунак яратам 3.3. Кем нәрсә ярата? (режим вакыты)
Киёмнәр	
Январь IV атна	4.1. Киенәргә ярдәм ит 4.2. Милли киёмнәр 4.3. Курчак Алиәгә ярдәм ит (режим вакыты)
Февраль I атна	1.1. Киёмнәр дә безне бизиләр 1.2. Киёмнәр дөньясы 1.3. «Өч аю» (режим вакыты)
Йорт җиһазлары	
Февраль II атна	2.1. Матур әдәбият белән таныштыру 2.2. Өстәл театры «Өч аю» 2.3. Чисталыкта матурлык (режим вакыты)
Муса Җәлил безнең күнелләрдә	
Февраль III атна	3.1. Муса Җәлил безнең күнелләрдә 3.2. Батырлыкта - матурлык 3.3. Киёмнәр кибете (режим вакыты)
Кояш гомере теләм мин, әнием, сиңа	
Февраль IV атна	4.1. Без әни белән кибеткә бардык 4.2. Әниләр бәйрәме 4.3. Без киенәбез (режим вакыты)
Март I атна	1.1. Әни кирәк» 1.2. Әниемнең тәмле ашлары 1.3. Курчакка булышабыз (режим вакыты)
Без язны яратабыз	
Март II атна	2.1. Яз килә 2.2. Яз килә, яз! 2.3. Кибеттә (режим вакыты)
Март	3.1. Татар халык ижаты аша язны тасвирлау

III атна	3.2. «Нәүрүз» – яз бәйрәме 3.3. Ягымлы сүзләр (режим вакыты)
Безнең канатлы дусларыбыз	
Март IV атна	4.1. Күчмә кошлар 4.2. Кошлар 4.3. Күңелле уенчылар (режим вакыты)
Габдулла Тукай ижаты	
Апрель I атна	1.1. Габдулла Тукай 1.2. Г. Тукайның «Кызыклы шәкерт» шигырен уку. Тукай әсәрләреннән төзелгән мультфильмнардан өзекләр карау 1.3. «Маша һәм өч аю» (режим вакыты)
Апрель II атна	2.1. Г. Тукай «Безнең гаилә», «Гаилә» рәсемен карау 2.2. Г. Тукай «Бала белән күбәләк» 2.3. «Киемнәр нигә югалган» (режим вакыты)
Чисталыкта-матурлык	
Апрель III атна	3.1. Саулык-зур байлык 3.2. Шигырь уку. Ә. Ерикәй «Чисталык сөябез» 3.3. Уенчылар иленә сәяхәт (режим вакыты)
Жиңү алып килде май	
Апрель IV атна	4.1. Сугыш ветераннары белән очрашу 4.2. Курчакның туган көне 4.3. (режим вакыты)
Кунак көтәбез	
Май I атна	1.1. Винни-пух кунакка бара 1.2. Чебурашка 1.3. Син нәрсә яратасың? (режим вакыты)
Хәрәкәттә-бәрәкәт	
Май II атна	2.1. Минем яраткан спорт төре, шигырь уку. В. Хәйруллина «Туплар» 2.2. Кем нәрсә ярата? 2.3. Арыслан баласы һәм ташбака ничек жыр жырлаган, яраткан мультфильмнар (режим вакыты)
Чәчәкле жәй	
Май III атна	3.1. Чәчәкләр-тормыш яме 3.2. Чәчәкле жәй 3.3. Театр уйныйбыз (режим вакыты)
Күңелле сабантуй	
Май IV атна	4.1. Күңелле Сабантуй уеннары 4.2. Сабан туена әзерлек 4.3. Бүген бездә сабантуй (режим вакыты)
35 атна	105

**«Татарча сөйләшәбез» УМКсының, «Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча
зурлар төркемендә (5-6 яшь) тәрбияләнүче рус телле балаларга татар теле өйрәтү
өчен комплекслы тематик план**

Актив сүзләр: кишер, нинди?, баллы, ничә?, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк?, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)

Сөйләм үрнәкләре: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар?, күп (7 сүз).

Проектның эчтәлегә түбәндәге темалардан тора:

- Яшелчэләр;
- Ашамлыклар;
- Савыт-саба;
- Киёмнәр;
- Шәхси гигиена;
- Өй җиһазлары;
- Бәйрәм «Туган көн»;
- Бәйрәм «Сабан туй»;

Уртанчылар төркемендәге темалар (гаилә, ашамлыклар, уенчыклар, саннар) ел дәвамында кабатлана.

Атнага егерме бишәр минутлык ике шөгыль, режим вакытында бер уен эшчәнлегә оештырыла.

Үткәру вакыты	Тема	Сүзлек, актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма (ИКТ - экранда эш (дәфтәр буенча) Анимацион сюжетлар
Кабатлау				
Сентябрь I атна 1.1	Минем өем	эти, эни, кыз, малай, әби, бабай, кил монда	«Минем өем» проекты буенча	Аудиоязма №1 Экранда эш (дәфтәр буенча) №1 Анимацион сюжет: 1. «Шалкан»
Яшелчэләр				
Сентябрь I атна 1.2	Шалкан әкиятә	шалкан, эти, эни, кыз, эт, малай, песи, әби, бабай	- Бу нәрсә? - Кишер. - Мә, кишер. - Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? - Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Рәхмәт. - Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	Аудиоязма №2-24 Экранда эш (дәфтәр буенча) №2-6 Анимацион сюжетлар: 1. «Баллы кишер» 2. «Уйный-уйный эшлибез» 3. «Юл мажаралары» 4. «Кем эшләми, шул ашамый»
Сентябрь I атна 1.3 (режим вакыты)	Шалкан әкиятә	әби, бабай, эти, эни, кыз, малай, эт, песи, шалкан.		
Сентябрь II атна 2.1	Кишер үстерәбез	кишер, нинди?		
Сентябрь II атна 2.2	Баллы кишер	баллы, баллы кишер, баллы алма, зур кишер, тәмле кишер		
Сентябрь II атна 2.3 (режим вакыты)	Баллы кишер	баллы, баллы кишер, баллы алма, зур кишер, тәмле кишер		
Сентябрь III атна 3.1	Куян күчтәнәче	баллы		

Сентябрь III атна 3.2	Бар матур бакча	баллы (тәмле) кишер, баллы алма, зур кышер	- Кечкенә кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Чиста кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
Сентябрь III атна 3.3 (режим вакыты)	Бар матур бакча	баллы (тәмле) кишер, баллы алма, зур кышер	- Кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? - Кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак)	
Сентябрь IV атна 4.1	Серле кәрзин	ничә? сана	Кышер баллы. Алма баллы.	
Сентябрь IV атна 4.2	Бар матур бакча	баллы кышер, зур, тәмле кышер, бәрәңге, суган, кыяр	- Мә кышер (алма), аша. Баллы? - Әйе, баллы. Рәхмәт.	
Сентябрь IV атна 4.3 (режим вакыты)	Бар матур бакча	баллы кышер, зур, тәмле кышер, бәрәңге, суган, кыяр	- Ничә кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. - Ике (1-10) кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
Октябрь I атна 1.1	Серле янчык	кызыл, сары, яшел, суган, бәрәңге, 1-10 га кадәр санау	- Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр). - Ике (1-10) кышер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
Октябрь I атна 1.2	Яшелчәләр кибете	нәрсә кирәк? кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге	- Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кышер) бир. - Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кышер). - Рәхмәт.	
Октябрь I атна 1.3 (режим вакыты)	Яшелчәләр кибете	ю юа, кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге	- Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кышер, кыяр) бир. - Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кышер, кыяр). - Сау бул, Коля.	
Октябрь II атна 2.1	Серле кәрзин	кыяр	- Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кышер)?	
Октябрь II атна 2.2	Уйный- уйный эшлибез!	кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге, кышер		
Октябрь II атна 2.3 (режим вакыты)	Уйный- уйный эшлибез!	кыяр, суган, кәбестә, бәрәңге, кышер		

Октябрь III атна 3.1	Без хезмэт яратабыз!	кәбестә, нинди?	- Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). - Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак.	Аудиоязма № 2-24 ИКТ уен (эш дәфтәре буенча) № 2-6 Анимацион сюжетлар: 1. «Баллы кишер» 2. «Уйный-уйный эшлибез» 3. «Юл мажаралары» 4. «Кем эшләми, шул ашамый»
Октябрь III атна 3.2	Төсле туплар	кызыл, сары, сикер, туп	- Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? - Кирәк.	
Октябрь III атна 3.3 (режим вакыты)	Төсле туплар	кызыл, сары, сикер, туп	- Коля, нәрсә кирәк? - Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. - Нинди кыяр? - Яшел (тәмле, чиста) кыяр.	
Октябрь IV атна 4.1	Төсләр дөньясы	кызыл, сары, сикер, туп	- Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. - Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю.	
Октябрь IV атна 4.2	Юл мажаралар ы	кызыл, сары, сикер, яшел	- Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа. - Бу туп. - Туп (алма) нинди? - Туп (алма) сары (кызыл, яшел)	
Октябрь IV атна 4.3 (режим вакыты)	Юл мажаралар ы	кызыл, сары, сикер, яшел	- Нинди туп (алма) юк? - Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк.	
Ноябрь I атна 1.1	Төсләр дөньясы	яшел	- Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? - Кирәк. - Коля, нәрсә кирәк? - Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. - Нинди кыяр? - Яшел (тәмле, чиста) кыяр.	
Ноябрь I атна 1.2	Уңыш бәйрәме	нәрсә бар? нәрсә кирәк?	- Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. - Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю.	
Ноябрь I атна 1.3 (режим вакыты)	Уңыш бәйрәме	нәрсә бар? нәрсә кирәк?	- Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? - Кирәк. - Коля, нәрсә кирәк? - Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. - Нинди кыяр? - Яшел (тәмле, чиста) кыяр.	
Ноябрь II атна 2.1	Яшелчә салаты	кирәк, нәрсә кирәк? нинди?	- Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. - Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю.	
Ноябрь II атна 2.2	Кем эшләми, шул ашамый	нәрсә бар? нәрсә кирәк?		
Ноябрь II атна 2.3 (режим вакыты)	Кем эшләми, шул ашамый	нәрсә бар? нәрсә кирәк?		
Ноябрь III атна 3.1	Яшелчә ю!	юа, су		
Ноябрь III атна 3.2	Яшелчәләр кибете	нәрсә кирәк? нинди? ничә?		

Ноябрь III атна 3.3 (режим вакыты)	Яшелчэлэр кибете	нәрсә кирәк? нинди? ничә?	- Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа. - Коля, нәрсә кирәк? - Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. - Нинди кыяр? - Яшел (тәмле, чиста) кыяр. - Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) - Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
Ноябрь IV атна 4.1	Уйныйбыз да, жырлыйбы з да!	нәрсә бар?	- Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? - Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак) Кишер баллы. Алма баллы. - Мә кишер (алма), аша. Баллы? - Әйе, баллы. Рәхмәт. - Бу туп. - Туп (алма) нинди? - Туп (алма) сары (кызыл, яшел) - Нинди туп (алма) юк? - Кызыл (сары, яшел) туп	
Ашамлыклар				
Ноябрь IV атна 4.2	Ашханә	аш, ботка, аша, эч	тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй)	Аудиоязма №25-29 Экранда эш (дәфтәр буенча) №7, 8 Анимацион сюжетлар: «Аш бүлмәсе»
Ноябрь IV атна 4.2 (режим вакыты)	Ашханә	аш, ботка, аша, эч	- Нәрсә кирәк? - Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк. - Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)? - Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге).	
Декабрь I атна 1.1	Ашамлыкл ар	аш, ботка		
Декабрь I атна	Кибеттә	саннар, төсләр, яшелчэләр,		

1.2		ашамлыклар	- Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч). - Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тәмле.	
Декабрь I атна 1.3 (режим вакыты)	Кибеттә	саннар, төсләр, яшелчәләр, ашамлыклар		
Декабрь II атна 2.1	Аю кунакка килгән	аш, ботка, сөт, чэй, ипи, тәмле, баллы		
Декабрь II атна 2.2	Кунак килгән	саннар, төсләр, яшелчәләр, уенчыклар		
Декабрь II атна 2.3 (режим вакыты)	Кунак килгән	саннар, төсләр, яшелчәләр, уенчыклар		
Декабрь III атна 3.1	Кем нәрсә ярата?	яратам	- Мин алма (ипи, сөт, чэй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам. - Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам. - Мин курчак(ны) (аю(ны), песи(не), эт(не), куян(ны) яратам.	Аудиоязма № 50-60 ИКТ уен (эш дәфтәре буенча) № 16-19 Анимацион сюжетлар: 1. «Туган көн» 2. «Кем нәрсә ярата?»
Декабрь III атна 3.2	Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?»	яратам		
Декабрь III атна 3.3 (режим вакыты)	Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?»	яратам		
Декабрь IV атна 4.1				
Декабрь IV атна 4.2				
Декабрь IV атна 4.3 (режим вакыты)				
Савыт-саба				
Гыйнвар II атна 2.1	Туган көн	кашык, тәлинкә	- Кашык (тәлинкә, чынаяк) бир. - Нинди кашык (тәлинкә, чынаяк)? - Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр).	Аудиоязма №30-37 Экранда эш (дәфтәр буенча) №9, 10 Анимацион
Гыйнвар II атна 2.2	Курчак Алиягә булыш!	тәлинкә, кашык		

Гыйнвар II атна 2.3 (режим вакыты)	Курчак Алиягә булыш!	тәлинка, кашык	- Ничә кашык (тәлинка, чынаяк)? - (1-10 га) кашык (тәлинка, чынаяк). - Мә, (1-10) кашык(тәлинка, чынаяк). - Мә, кызыл (сары, яшел, зәңгәр). чынаяк (тәлинка, чынаяк).	сюжетлар: 1. «Өч аю» 2. «Чисталыкта - матурлык»
Гыйнвар III атна 3.1	Чэй табыны эзерлибез	чынаяк		
Гыйнвар III атна 3.2	Өч аю	тәлинка, кашык, чынаяк		
Гыйнвар III атна 3.3 (режим вакыты)	Өч аю	тәлинка, кашык, чынаяк		
Гыйнвар IV атна 4.1	Төсле чынаяклар	зәңгәр		
Гыйнвар IV атна 4.2	Чисталыкта - матурлык	зәңгәр		
Гыйнвар IV атна 4.3 (режим вакыты)	Чисталыкта - матурлык	зәңгәр		
Киёмнәр				
Февраль I атна 1.1	Туган көнгә яңа киёмнәр	күлмәк	яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар). чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар). күлмәк (чалбар) юк. - Оля, күлмәк (чалбар) бир. - Нинди күлмәк (чалбар)? - Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). - Ничә күлмәк (чалбар)? - Бер (1-10) күлмәк (чалбар) - Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). - Оля, чалбар (күлмәк) бир. - Мә, чалбар (күлмәк).	Аудиоязма №38-43 Экранда эш (дәфтәр буенча) №11, 12 Анимацион сюжетлар: 1. «Киёмнәр кибетендә» 2. «Шаян уенчыклар»
Февраль I атна 1.2	Киёмнәр кибете	күлмәк, чалбар ки, сал		
Февраль I атна 1.3 (режим вакыты)	Киёмнәр кибете	күлмәк, чалбар ки, сал		
Февраль II атна 2.1	Курчакны киендер	чалбар		
Февраль II атна 2.2	Без киенәбез	күлмәк, чалбар, ки, сал		
Февраль II атна 2.3	Без киенәбез	күлмәк, чалбар, ки, сал		
Февраль III атна 3.1	Киенергә ярдәм ит	ки		

Февраль III атна 3.2	Курчакларга булышабыз	күлмэк, чалбар, ки, сал	- Рэхмэт. Курчак, мә, чалбар (күлмэк) ки (сал).	
Февраль III атна 3.3 (режим вакыты)	Курчакларга булышабыз	күлмэк, чалбар, ки, сал		
Февраль IV атна 4.1	Алия йокларга жыена	сал, йокла	- Курчак, йокла.	
Февраль IV атна 4.2	Кибеттә	күлмэк, чалбар, ки, сал, нәрсә кирәк?		
Февраль IV атна 4.3 (режим вакыты)	Кибеттә	күлмэк, чалбар, ки, сал, нәрсә кирәк?		
Шәхси гигиена				
Март I атна 1.1	Хәерле көн	бит, кул, хәерле көн	- Хәерле көн. - Мә су, бит (кул) ю.	Аудиоязма № 43, 44- 48
Март I атна 1.2	Ягымлы сүзләр	өйрәнгән лексиканы ныгыту	- Бит (кул) чиста.	Экранда эш (дәфтәр буенча) №13, 14
Март I атна 1.3 (режим вакыты)	Ягымлы сүзләр	өйрәнгән лексиканы ныгыту	- Бит (кул) чиста. - Әйе, бит (кул) чиста.	
Март II атна 2.1	Курчак белән уйныйбыз	күлмэк, чалбар, ки, сал, нәрсә кирәк	яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмэк (чалбар).	
Март II атна 2.2	Шаян уенчыктар	өйрәнгән лексиканы ныгыту	чиста күлмэк (чалбар). матур күлмэк (чалбар).	
Март II атна 2.3 (режим вакыты)	Шаян уенчыктар	өйрәнгән лексиканы ныгыту	күлмэк (чалбар) юк. - Оля, күлмэк (чалбар) бир. - Нинди күлмэк (чалбар)? - Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмэк (чалбар). - Ничә күлмэк (чалбар)? - Бер (1-10) күлмэк (чалбар) - Курчак, чалбар (күлмэк) ки (сал).	

			- Оля, чалбар (күлмэк) бир. - Мә, чалбар (күлмэк). - Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмэк) ки (сал).	
Өй жиһазлары				
Март III атна 3.1	Өстэл театры «Өч аю»	өстэл, урындык, карават	- Зур (кечкенә) урындык (өстэл, карават). - Зур аю, мә зур карават (өстэл, урындык). - Кечкенә аю, мә кечкенә карават (өстэл, урындык). - Нәрсә кирәк? - Карават (өстэл, урындык) кирәк. - Нинди карават? - Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) карават. - Мә, зур карават. - Рәхмәт. - яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмэк (чалбар). - чиста күлмэк (чалбар). - матур күлмэк (чалбар). - күлмэк (чалбар) юк. - Оля, күлмэк (чалбар) бир. - Нинди күлмэк (чалбар)? - Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмэк (чалбар). - Ничә күлмэк (чалбар)? - Бер (1-10) күлмэк (чалбар) - Курчак, чалбар (күлмэк) ки (сал). - Оля, чалбар (күлмэк) бир. - Мә, чалбар (күлмэк). - Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмэк) ки (сал).	Аудиоязма № 49 Экранда эш (дәфтәр буенча) №15 Анимацион сюжет: 1. «Маша һәм өч аю»
Март III атна 3.2	Маша һәм өч аю	лексиканы ныгыту		
Март III атна 3.3 (режим вакыты)	Маша һәм өч аю	лексиканы ныгыту		
Март IV атна 4.1	Кибеттә	өйрәнгән лексиканы ныгыту		
Март IV атна 4.2	Ни өчен киемнәр югалган?»	лексиканы ныгыту		
Март IV атна 4.3 (режим вакыты)	Ни өчен киемнәр югалган?»	лексиканы ныгыту		
Апрель I атна 1.1	Уйнарга яратабыз	яратам	- Мин алма (ипи, сөт, чәй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам.	Аудиоязма №50-60 Экранда эш (дәфтәр буенча) №16-19
Апрель	Уенчыклар	лексиканы ныгыту,		

I атна 1.2	иленэ сəяхəт	курчак, пeси, эт, туп, машина, аю, куян	- Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам. - Мин курчак(ны) (аю(ны), пeси(не), эт(не), куян(ны) яратам. - Нəрсə бар? - Туп (курчак) бар. - Нəрсə юк? - Туп (курчак) юк. Бар, юк сүзлəрен кулланып «Гаилə», «Яшелчə», «Уенчыклар» темаларын кабатлау. Диалогларны кабатлау. «Кибетле» уеннары. - Нəрсə бар? - Туп (курчак) бар. - Нəрсə юк? - Туп (курчак) юк. «Бар», «Юк» сүзлəрен кулланып «Гаилə», «Яшелчə» «Уенчыклар» темаларын кабатлау. Диалогларны кабатлау. «Кибет» уеннары.	Анимацион сюжетлар: 1. «Туган көн» 2. «Кем нəрсə ярата?»
Апрель I атна 1.3 (режим вакыты)	Уенчыклар иленэ сəяхəт	лексиканы ныгыту, курчак, пeси, эт, туп, машина, аю, куян		
Апрель II атна 2.1	Уйный- уйный үсəбез	нəрсə бар? бар		
Апрель II атна 2.2	Курчакның туган көнe	лексиканы ныгыту		
Апрель II атна 2.3 (режим вакыты)	Курчакның туган көнe	лексиканы ныгыту		
Апрель III атна 3.1	Нəрсə бар?	лексиканы ныгыту		
Апрель III атна 3.2	Син нəрсə яратасың?	лексиканы ныгыту		
Апрель III атна 3.3 (режим вакыты)	Син нəрсə яратасың?	лексиканы ныгыту		
Апрель IV атна 4.1	«Бар, юк»	бар, юк, нəрсə бар?		
Апрель IV атна 4.2	Кем нəрсə ярата?	лексиканы ныгыту		
Апрель IV атна 4.3 (режим вакыты)	Кем нəрсə ярата?	лексиканы ныгыту		
Бəйрəм «Сабантуй»				
Май II атна 2.1	Сабантуйга əзерлənəбез!	мə, рəхмəт, чəк- чəк, конфет, сок, ипи, сəт, чəй	Ел дəвамында əйрəнелгəн сүзлəр, сəйлəм үрнəге кулланыла. «Гаилə», «Яшелчə», «Уенчыклар»	Аудиоязма №61-63 Анимацион сюжетлар: 1. «Сабантуй бəйрəмe»
Май II атна 2.2	Без театр уйныйбыз	лексиканы ныгыту		

Май II атна 2.3 (режим вакыты)	Без театр уйныйбыз	лексиканы ныгыту	темаларын кабатлау. «Кибетле» уеннары.	
Май III атна 3.1	Күңелле Сабантуй уеннары	пассив сүзлек: йөгер, сикер, уйна, жырла, бие!		
Май III атна 3.2	Биибез дә, жырлыйбыз да	лексиканы ныгыту		
Май III атна 3.3 (режим вакыты)	Биибез дә, жырлыйбыз да	лексиканы ныгыту		
Май IV атна 4.1	Сабантуй бәйрәме	лексиканы ныгыту		
Май IV атна 4.2	Бездә Сабантуй	нәрсә? нинди? ничә? лексиканы ныгыту		
Май IV атна 4.3 (режим вакыты)	Бездә Сабантуй	Нәрсә? Нинди? Ничә? лексиканы ныгыту		

2.4. Мәктәпкә эзерлек төркеме (6-7 яшь)

**«Туган телдә сөйләшәбез» (икенче вариант) мәктәпкә эзерлек төркемендә (6-7 яшь)
тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтү өчен
комплекслы - тематик план**

Үткәерү вакыты	Проект, шөгыль темалары
Әйдәгез, танышабыз!	
Сентябрь I атна	1.1. Әйдәгез, танышабыз 1.2. Тәмле сүз – жан азыгы 1.3. Әйдәгез, танышабыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Тату гаилә	
Сентябрь II атна	2.1. Минем өем 2.2. Тату гаилә 2.3. Мияу адашкан <i>(катнаш шөгыль)</i>
Абдулла Алиш ижаты	
Сентябрь III атна	3.1. А. Алиш ижаты белән танышу 3.2. А. Алиш «Сертотмас үрдәк» әкиятә 3.3. Бу кем? <i>(катнаш шөгыль)</i>
Алтын көз	

Сентябрь IV атна	4.1. Алтын көз 4.2. Көз житте 4.3. Аю баласы дөнья белән таныша <i>(катнаш шөгыль)</i>
Көзгә байлык	
Октябрь I атна	1.1. Яшелчәләр 1.2. Яшелчәләр 1.3. Бу нәрсә? <i>(катнаш шөгыль)</i>
Көз күчтәнәчләре	
Октябрь II атна	2.1. Жиләк - жимешләр 2.2. Көз күчтәнәчләре 2.3. «Батыр Мияу белән куркак куян» <i>(катнаш шөгыль)</i>
Икмәк – яшәү терәге	
Октябрь III атна	3.1. Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә 3.2. Кунак чакырдык 3.3. Дусларны сыйлыйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Ашамлыklar	
Октябрь IV атна	4.1. Ашамлыklar 4.2. Кунак көтәбез 4.3. Тату гаилә <i>(катнаш шөгыль)</i>
Савыт – саба	
Ноябрь I атна	1.1. Савыт - саба 1.2. Савыт - саба 1.3. Юмарт аю <i>(катнаш шөгыль)</i>
Өй жиһазлары	
Ноябрь II атна	2.1. Минем өем, өй жиһазлары 2.2. Минем өем, өй жиһазлары 2.3. Әйдәгез уйныйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Милли киёмнәр	
Ноябрь III атна	3.1. Әбиемнең серле сандыгы 3.2. Киём кешене бизи 3.3. Кая барасың? <i>(катнаш шөгыль)</i>
Минем туган җирем	
Ноябрь IV атна	4.1. Татарстан буйлап сәяхәт 4.2. Спорт бәйрәменә барабыз 4.3. Кафега барабыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Башкалам – Казан	
Декабрь I атна	1.1. Башкалам - Казан 1.2. Туган илем – туган өем 1.3. Бергәләп уйныйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Кыргый хайваннар	
Декабрь II атна	2.1. Кыргый хайваннар 2.2. Кыргый хайваннар 2.3. Бергәләп уйныйбыз <i>(катнаш шөгыль)</i>
Ишек алдында	
Декабрь III атна	3.1. Йорт кошлары 3.2. Йорт хайваннары 3.3. Спорт бәйрәме <i>(катнаш шөгыль)</i>
Кыш килде	
Декабрь IV атна	4.1. Кыш килде 4.2. Кыш 4.3. Көчлеләр, кыюлар, җитезләр <i>(катнаш шөгыль)</i>

Кышкы уеннар	
Январь II атна	2.1. Кышкы уеннар 2.2. Яңа ел бәйрәме 2.3. Көчлеләр, кыюлар, житезләр <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Кыш. Кышкы уеннар	
Январь III атна	3.1. Кыш 3.2. Кышкы уеннар 3.3. М. Жәлил ижаты <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Кышлаучы кошлар	
Январь IV атна	4.1. Кышлаучы кошлар 4.2. Кошлар кафесы. Кошларга ярдәм итик! 4.3. М. Жәлил ижаты <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Киёмнәр	
Февраль I атна	1.1. Киёмнәр 1.2. Кышкы киёмнәр 1.3. Дуслар спорт бәйрәмендә <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Муса Жәлил	
Февраль II атна	2.1. Муса Жәлил 2.2. Муса Жәлил әсәрләре 2.3. Безнең дуслар <i>(катнаш шөгылъ)</i>
И туган тел, и матур тел...	
Февраль III атна	3.1. Бөтендөнья телләр көне 3.2. «И туган тел, и матур тел... » 3.3. Циркта <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Безнең шәһәр	
Февраль IV атна	4.1. Безнең шәһәр 4.2. Безнең шәһәр 4.3. Шаян кошлар <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Ямьле яз	
Март I атна	1.1. Ямьле яз 1.2. Ямьле яз 1.3. Урманда зур концерт <i>(катнаш эшчәнлек)</i>
Әкияттә кунакта	
Март II атна	2.1. Әкияттә кунакта 2.2. «Хуш киләсең, Нәүрүз! » 2.3. Акбай туган көнгә жыена <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Күчмә кошлар	
Март III атна	3.1. Күчмә кошлар 3.2. Күчмә кошлар 3.3. Туган көн <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Белем иленә сәяхәт	
Март IV атна	4.1. Белем иленә сәяхәт 4.2. Уку бүлмәсе. Серле чәчәк 4.3. Урман китапханәсендә <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Мәктәп	
Апрель I атна	1.1. Без мәктәпкә барабыз 1.2. Без мәктәпкә барабыз 1.3. Күңелле сәяхәт <i>(катнаш шөгылъ)</i>
Урман-безнең байлыгыбыз	

Апрель II атна	2.1. Урманда 2.2. Нәрсә ул «Кызыл китап?» 2.3. «Теремкәй» (катнаш шөгылъ)
Габдулла Тукай	
Апрель III атна	3.1. Г. Тукай әкиятләренә сәяхәт 3.2. Без - Тукай оныклары 3.3. Уйныйбыз (катнаш шөгылъ)
Әкияттә кунакта	
Апрель IV атна	4.1. «Әш беткәч, уйнарга ярый» 4.2. «Алтын бөртекләр», «Агачлар да авырый» 4.3. Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар (катнаш шөгылъ)
Белем иленә сәяхәт	
Май I атна	1.1. Могжизалар кыры 1.2. Белем иленә сәяхәт 1.3. Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар (катнаш шөгылъ)
Без уйнарга яратабыз	
Май II атна	2.1. Казанга спорт бәйрәменә барабыз 2.2. Без уйнарга яратабыз, сюжетлы - рольле уеннар 2.3. Мәктәпкә барабыз (катнаш шөгылъ)
Жиңү бәйрәме	
Май III атна	3.1. Алар безгә жиңү бүләк итте 3.2. Жиңү бәйрәме 3.3. Мәктәпкә барабыз (катнаш эшчәнлек)
Хуш бакчам, исәнме мәктәп!	
Май IV атна	4.1. Кабатлау, хуш бакчам, исәнме мәктәп 4.2. Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар 4.3. Без әкиятләр яратабыз (катнаш шөгылъ)
35 атна	105

**«Татарча сөйләшәбез» УМКсының, «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар»
проекты буенча мәктәпкә эзерлек төркемендә (6-7 яшь) тәрбияләнүче рус телле
балаларга татар теле өйрәтү өчен комплекслы тематик план**

Якынча 60 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, жырла, жырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың? (пассив сүз).

Проектның эчтәлегә уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашуга корылган.

Атнага утыз минутлык, өч шөгылъ оештырыла, (бер шөгылъ фронталь).

Үткәру вакыты	Тема	Сүзлек, актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма (ИКТ - экранда эш (дәфтәр буенча) Анимацион сюжетлар
Сентябрь	Әйдәгез	син кем?		Аудиоязма №1 - 2

I атна 1.1	танышабыз			
Сентябрь I атна 1.2	Син кем?	син кем?		
Сентябрь I атна 1.3 (катнаш шөгыль)	Әйдәгез танышабыз	син кем?		
Сентябрь II атна 2.1	Хәерле көн.	хәерле көн	Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, эни (эти, бабай, эби).	Аудиоязма №3 - 5 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №1 Мультфильм: «Мияу адашкан»
Сентябрь II атна 2.2	Ягымлы сүзләр	хәерле көн		
Сентябрь II атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Мияу адашкан. Ягымлы сүзләр	хәерле көн		
Сентябрь III атна 3.1	Син кем?	тычкан		Аудиоязма №6 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №2
Сентябрь III атна 3.2	«Шалкан» әкиятен сәхнәләштерү	бу кем?		Аудиоязма №7 - 8 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №3
Сентябрь III атна 3.3 (катнаш шөгыль)	Бу кем?	бу кем?		Мультфильм:»Аю баласы дөнья белән таныша»
Сентябрь IV атна 4.1	Бу нәрсә?	бу нәрсә?		Аудиоязма №9 - 10 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №4
Сентябрь IV атна 4.2	Кем нишли?	нишли? йоклый, утыра		Аудиоязма №12 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №5 Аудиоязма №13 - 14
Сентябрь IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Аю баласы дөнья белән таныша	нишли? утыра йоклай		
Октябрь I атна 1.1	Кем нишли?	нишли? йоклай, утыра.	-Песи нишли? -Песи йоклай. -Эни нишли? -Эни утыра. -Коля нишли? -Коля ашый (эчә). Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчәм.	
Октябрь I атна 1.2	Яшелчәлә р. Нәрсә, нинди, ничә?	нишли? йоклай, утыра, йоклай		

	Кем нишли?		-Оля (Коля), нишлисең? -Уйныйм.	
Октябрь I атна 1.3 (катнаш шөгылъ)	Бу нәрсә?	бу нәрсә?		
Октябрь II атна 2.1	Дусларны сыйлыйб ыз	ашый, эчә		
Октябрь II атна 2.2	Без кунак яратабыз. Сыйлану	нишлисең? эчәм, ашыйм		
Октябрь II атна 2.3 (катнаш шөгылъ)	Батыр Мияу белән Куркак куян	бу нәрсә? нишли? йоклый, утыра		
Октябрь III атна 3.1	Нишлисе ң?	нишлисең? эчәм, ашыйм		
Октябрь III атна 3.2	Нишлисе ң?	нишлисең? эчәм, ашыйм		
Октябрь III атна 3.3 (катнаш шөгылъ)	Дусларны сыйлыйб ыз	ашый, эчә		
Октябрь IV атна 4.1	Әйдәгез, уйныйбыз	уйный, уйныйм		
Октябрь IV атна 4.2	Без кунак яратабыз. Сыйлану	нишлисең? эчәм, ашыйм		
октябрь IV атна 4.3 (катнаш шөгылъ)	Тату гаилә	ашый, эчә, нишлисең? ашыйм, эчәм		
Ноябрь I атна 1.1	Кунак килде	утырам		
Ноябрь I атна 1.2	Дусларым белән сыйланаб ыз	Нишли? Нишлисен? ашый, эчә. ашыйм, эчәм.		
Ноябрь I атна 1.3 (катнаш	Юмарт аю	уйный, уйныйм		

шөгылъ)				
Ноябрь II атна 2.1	Дусларым белән сыйланаб ыз	Нишли? Нишлисен? ашый, эчә. ашыйм, эчәм.		
Ноябрь II атна 2.2	Кафеда	Нишли? Нишлисен? ашый, эчә. ашыйм, эчәм.		
Ноябрь II атна 2.3 (катнаш шөгылъ)	Әйдәгез уйныйбыз	уйный, уыйым		
Ноябрь III атна 3.1	Кафега барабыз	барам, кая барасың?	-Кая барасың? -Кафега барам. -Син нишлисең? -Мин бәрәңге ашыйм (чәй эчәм, уыйым, барам, утырам, йоклый)	Мультфильм: «Кафега барабыз» Экранда эш (Дәфтәр буенча) №7
Ноябрь III атна 3.2	Без кафеда	барам, кая барасың? син нишлисең?		
Ноябрь III атна 3.3 (катнаш шөгылъ)	Кая барасың?	барам, кая барасың?		
Ноябрь IV атна 4.1	Кафеда сыйланаб ыз	син нишлисең?		
Ноябрь IV атна 4.2	Әниемнең туган көне	ашый, эчә, ашыйм, эчәм, утыр		
Ноябрь IV атна 4.3 (катнаш шөгылъ)	Кафега барабыз	барам, кая барасың? син нишлисең?		
Декабрь I атна 1.1	Бәйрәм	сикер, сикерәм	Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп. Куян сикерә (йөгерә). Туп сикерә. Песи сикерә (йөгерә). Төлке сикерә (йөгерә). -Йөгер! Син нишлисең? -Мин йөгерәм. Мин чәк-чәк ашыйм.	Аудиоязма №21-23 Мультфильм: «Урманда күңелле уеннар» Аудиоязма №24 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №8 Аудиоязма №25-28 Мультфильм: «Көчлеләр, кыюлар,
Декабрь I атна 1.2	Күңелле бәйрәм	сикер, сикерәм		
Декабрь I атна 1.3 (катнаш шөгылъ)	Бергәләп уйныйбыз	сикерә, йөгерә, төлке		
Декабрь II атна 2.1	Күңелле уеннар	сикерә, йөгерә, төлке		
Декабрь II атна	Уыйныйбы з	сикерә, йөгерә, төлке		

2.2		син нишлисең?	-Мин өчпочмак ашыйм.	житезләр» Аудиоязма №29-30 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №9 Мультфильм: «Жәнлекләр спорт бәйрәмендә»
Декабрь II атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Бергәләп уйныйбыз	сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке		
Декабрь III атна 3.1	Спорт бәйрәмен ә эзерләнәб ез	йөгер-йөгерәм		
Декабрь III атна 3.2	Спорт бәйрәмен дә	йөгер-йөгерәм		
Декабрь III атна 3.3 (катнаш шөгыль)	Спорт бәйрәме	барам, кая барасың?		
Декабрь IV атна 4.1	Бәйрәмгә барабыз	чәк-чәк, өчпочмак		
Декабрь IV атна 4.2	Мин барам	Барам, кая барасың? Нишлисең?		
Декабрь IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Көчлеләр, кыюлар, житезләр	йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак		
Гыйнвар II атна 2.1	Бәйрәмгә барабыз	чәк-чәк, өчпочмак		
Гыйнвар II атна 2.2	Мин барам	Барам, кая барасың? Нишлисең?	Сиңа ничә яшь? -6 яшь	Аудиоязма №31-32
Гыйнвар II атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Көчлеләр, кыюлар, житезләр	йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак		
Гыйнвар III атна 3.1	Казанда спорт бәйрәме	сиңа ничә яшь?		
Гыйнвар III атна 3.2	Спорт бәйрәмен дә	яшь, сиңа ничә яшь?		
Гыйнвар III атна 3.3 (катнаш	Казанда спорт бәйрәме	яшь, сиңа ничә яшь?		

шөгылъ)				
Гыйнвар IV атна 4.1	Уеннар эстафетасы	яшь, сиңа ничә яшь? бүре, керпе	Мин бүре. Мин зур, матур, чиста.	Аудиоязма №33-34 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №10
Гыйнвар IV атна 4.2	Эстафета да катнашабыз	яшь, сиңа ничә яшь? бүре, керпе		
Гыйнвар IV атна 4.3 (катнаш шөгылъ)	Жәнлеклә р спорт бәйрәмен дә	яшь, сиңа ничә яшь? бүре, керпе	Әтәч зур, матур Тавык кечкенә, матур -Син кем? -Мин үрдәк.	Аудиоязма №35 - 36 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №11 Аудиоязма №37 - 38 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №12
Февраль I атна 1.1	Безнең дуслар	тавык, әтәч.		
Февраль I атна 1.2	Үрдәк дусларын тапты	үрдәк	Куян чана шуа. Мин чана шуам.	Мультифильм: «Шаян кошлар» Аудиоязма №39 - 40 Аудиоязма №41 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №13
Февраль I атна 1.3 (катнаш шөгылъ)	Безнең дуслар	тавык, әтәч		
Февраль II атна 2.1	Акбай чана шуа	чана, шуа.	-Аю, әйдә, бие!	Мультифильм: «Урманда зур концерт» Аудиоязма №42 - 44 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №14
Февраль II атна 2.2	Чана шуам	шуам		
Февраль II атна 2.3 (катнаш шөгылъ)	Циркта	тавык, әтәч, үрдәк		
Февраль III атна 3.1	Әйдә, бие!	бие, бии, әйдә.		
Февраль III атна 3.2	Без биибез	биим.		
Февраль III атна 3.3 (катнаш шөгылъ)	Шаян кошлар	чана, шуа, шуам		
Февраль IV атна 4.1	Мияуның бүлмәсен бизибез»	ак, кара.		
Февраль IV атна	Туган көнгә	жырла, жырлыйм Мин		

4.2	бүлөк эзерлибез	бүрө. Мин зур, матур, чиста. Өтөч зур, матур Тавык кечкенө, матур -Син кем? -Мин үрдөк. Куян чана шуа. Мин чана шуам. -Аю, эйдө, бие!		
Февраль IV атна 4.3 (катнаш шөгылъ)	Урманда зур концерт	бие, бии, эйдө, биим		
Март I атна 1.1	Мияуның туган көне	жырлайбыз, зур рэхмэт.	-Син нишлисең? -Мин жырлайым. жырлайбыз зур рэхмэт	Мультфильм: «Мияуның туган көне» Аудиозма №50 Экранда эш (Дөфтөр буенча) №16 Аудиозма №51 - 53 Экранда эш (Дөфтөр буенча) №17
Март I атна 1.2	Туган көн табынында	зур рэхмэт.		
Март I атна 1.3 (катнаш шөгылъ)	Акбай туган көнгө барырга эзерленө	ак, кара,жырла, жырлайым		
Март II атна 2.1	Күнелле сөяхэт	китап укый.	Кыз китап укый. рәсем ясыим-алма ясыим мәктәп -Кем укый. -Мин укыйм.	Мультфильм «Уйный- уйный укыйбыз» Аудиозма №61-63 Экранда эш (Дөфтөр буенча) №19 Мультфильм: «Урман мәктәбендә» Аудиозма №64
Март II атна 2.2	Күнелле сөяхэт	рәсем ясыим. Сөйләм үрнәге: мәктәп		
Март II атна 2.3 (катнаш шөгылъ)	Туган көн	жырлайбыз, зур рэхмэт		
Март III атна 3.1	Күнелле сөяхэт	укыйм, кем укый		
Март III атна 3.2	Күнелле сөяхэт	укыйм, кем укый		
Март III атна	Урман китап	китап укый,		

3.3 (катнаш шөгыль)	ханәсендә	рәсем ясыйм, мәктәп		
Март IV атна 4.1	Мәктәптә	бик тәмле		
Март IV атна 4.2	Уку бүлмәсе	дәфтәр		
Март IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Күңелле сәяхәт	укыйм, кем укый?		
Апрель I атна 1.1	Өстәл театры «Теремкә й»	кем яши?	Терем-терем, теремкәй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши. Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус.	Аудиоязма №65-66
Апрель I атна 1.2	«Теремкә й» әкиятен сәхнәләш терү	кем яши?		
Апрель I атна 1.3 (катнаш шөгыль)	«Теремкә й» әкиятен сәхнәләш терү	кем яши?		
Апрель II атна 2.1	Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?»	Кем нәрсә ярата? Яратам Хәерле көн	-Кәжә кая? -Әнә, кәжә кәбестә ашый. Кәжә кәбестә ярата. -Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың? -Мин сөт яратам. Сөт тәмле. -Мә, кәжә, ботка аша. -Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.	Мультфильм: «Кем нәрсә ярата?» Аудиоязма №67 - 71 Экранда эш (Дәфтәр буенча) №20
Апрель II атна 2.2	«Кем нәрсә ярата?» әкиятен сәхнәләш терү	Кем нәрсә ярата? Яратам Хәерле көн		
Апрель II атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Уйныйбы з	Кем нәрсә ярата? Яратам. Хәерле көн		
Апрель III атна 3.1	Белем иленә сәяхәт	алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Апрель III атна	Могжиза лар	алдагы үткән темалар лексикасы		

3.2	кыры	һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла.		
Апрель III атна 3.3 (катнаш шөгыйль)	Могжиза лар кыры	алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла.		
Апрель IV атна 4.1	Могжиза лар кыры	алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла.		
Апрель IV атна 4.2	Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар	темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Апрель IV атна 4.3 (катнаш шөгыйль)	Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар	темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май II атна 1.1	Уйныйбы з да, жырлыйб ыз да	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май II атна 1.2	Тыңлагыз , тыңлагыз! Балалар сөйләшә	<i>Сүзлек</i> :өйрәнгән сүзләре, сүзтезмәләре сөйләмдә активлаштыру, үзлектән җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү. Ягымлы сүзләр – исәнмесез, сау булыгыз, зур рәхмәт, бик тәмле Нишли? Уйный, бии, сикерә, йөгәрә, ашый, жырлый, рәсем ясый, җырлай, укуй.Нишлисең? Уйныйм, биим, йөгәрәм, ашыйм, жырлайм, рәсем ясыйм, җырлайм, укуйым		
Май	Мәктәпкә	кабатлау		

II атна 1.3 (катнаш шөгыль)	барабыз			
Май III атна 2.1	Мәктәпкә барабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 2.2	Мәктәпкә барабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 2.3 (катнаш шөгыль)	Мәктәпкә барабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 3.1	Сау бул, бакча, исәнме, мәктәп	алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 3.2	Сау булыгыз, уенчыкла р, сау булыгыз, апалар	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май III атна 3.3 (катнаш шөгыль)	Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май IV атна 4.1	Күңелле уеннар	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май IV атна 4.2	Уйныйбы з да уйныйбыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		
Май IV атна 4.3 (катнаш шөгыль)	Без әкият яратабыз	Алдагы үткән темалар лексикасы һәм сөйләм үрнәкләре кулланыла		

2.5. Үзлештерү дәрәжәләре

«Татарча сөйләшәбез» укыту-методик комплекты буенча белем дәрәжәләре үсеше күрсәткечен билгеләү

Методик киңәшләр:

Методик кулланмаларда 60 ар белем бирү эшчәнлегенең конспектлары бирелгән. Ел дәвамында, тәрбияче үзе ижади якин килеп, укыту методик кулланмада бирелгән тематик планга таянып, мультфильмнар, анимацион сюжетлар, «Әкият илендә» тапшыруын кулланып, индивидуаль эшне дә кертәп, көндәлек план төзи.

Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлеген алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтезмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла.

Яңа сүзләрне, сүзтезмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли.

Пиктограммалар мәктәпкә эзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла.

Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, жырлар, шигырьләр бирелергә тиеш түгел.

Бала татар телендә сүзгә дәрәжә айтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзгә дәрәжә үрнәгән бирә. Балалардан авазларның дәрәжә айтелешен катгый таләп итмәскә кирәк.

Тәрбияче сөйләмдә акцент, жирле диалект, аваз кимчелекләре булмаса тиеш.

Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала.

Тәрбияче үзенең эшенә ижади якин килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланырга тиеш.

Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзлештергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баеу хуплана.

Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлегенә аша (ситуатив күнегүләр, сюжетлы-роль уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла.

Рус телле балаларны татарча сөйләшәргә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм әти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтижә бирә.

Сүзлек белән эшләр:

Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана.

Яңа сүзләр үзлештерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеш һәм характеры ягыннан лексик күнегүләрне икегә бүлеп карыйлар: эзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре.

Эзерлек күнегүләре балаларны яңа сүзләрне файдаланып сөйләргә эзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләрен хәтердә калдырырга ярдәм итәләр.

Сөйләм күнегүләре лексик күнегүләрнең бер төре буларак, үзлештерелгән лексик берәмлекләр жирлегендә ситуацияләргә бәйлә сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр.

Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

- яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә айтәләр;

- аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;

- ишеткән сүзгә бала рәсемнән табып күрсәтә һәм айтәләр;

- сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат айттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәржемәсе бирелә;

- төрлө эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтөп) өйрөтөлә;

- уеннар кулланып («Ватык телефон», «Кайтаваз»...) ныгытыла;

- яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;

- аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләрне, конструкцияләрне бары аралашуда аңлап куллана).

- бала теге яки бу сүзгә аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән мондый күнегүләрне үткәргә мөмкин:

- *Бу туп? - Әйе, бу туп.*

- *Бу песи? (туп күрсәтелә) - Юк, бу песи;*

- өйрәтелгән сүзләрне хәтердә калдыру максатыннан төрлө уеннар оештырырга була: «Исемнә әйтсәң бирәм», «Мин күрсәтәм, син әйт», «Сорап ал», «Серле кәрзин» һ.б..

Баланың сөйләмнә оештыру өчен исемнә алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчкә сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләре кулланыла.

Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.).

Уртанчылар төркемдә балаларга боерык фигыльләрне аңлап үтәүләрне тәләп ителә.

Зурлар төркемдә балалар кайбер боерыкларны үзләре бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтилә.

Мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисәң? сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Укыту методик комплектының төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен диалогик сөйләмнә әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай.

Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлегә) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Эш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнә җавап репликасы; килә: *Бу кем? - Бу әти;* раслау рәвешендә: *Бу әти? - Әти;* инкарь рәвешендә: *Бу әни? - Юк, бу әти.* Реплика-җавап сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?.* Бу вакытта әңгәмәдәшнә җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти;* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшәтгә балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмнә үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:

- уен ситуацияләрендә катнашу;

- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;

- тематик диалоглар төзү;

- сәхнәләштерүдә катнашу;

- рольләргә бүлөп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбиячә аларның балалар сөйләмнә керерлек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрлө шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбиячә, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрлө формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш.

Шул ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Диалог үрнәкләре:

Исәнләшү: *Исәнме, Оля! – Исәнме Коля.*

Сабуллашу: *Сау бул, Оля. – Сау бул Коля.*

Танышу: *Мин Оля. – Мин Коля.*

Чакыру: *Оля, кил монда.*

Рәхмәт белдерү: *Мә, курчак. – Рәхмәт.*

Сорау- уңай жавап: *Син малай? – Әйе, мин малай.*

Сорау – кире жавап: *Син малай? – Юк, мин кыз.*

Ачыкый торган сорау: *Мин кафега барам. – Нинди кафега?*

Аралашуга чыгу өчен нәтижәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска жырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен төзелде. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгына, яшъ үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелде. Сюжетны караганның соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

«Татарча сөйләшәбез» укыту методик комплектына нигезләнеп эшләнгән «Әкият илендә» телевизион тапшыруын балаларны татар теленә өйрәткәндә карарга тәкъдим ителә.

Мәктәпкәчә яшътәге балаларның татар телендә аралаша белү күнекмәләрен тикшерү

Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр:

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәрелә.

Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1-2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлегенә булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минуттан артмаска тиеш.

Биремнәр балаларның яшъ үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче балаларның жавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса жавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш.

Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада уеннар кулланып үткәрергә дә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп гомуми нәтижә ясала.

Ана теле буенча белем дәрәжәләре үсеше күрсәткечен билгеләү (кушымтада)

Гомуми белем дәрәжәләре үсеше күрсәткечен билгеләү таблицасы (кушымтада)

2.6. Коррекцион үстерелешле эш (кушымтада)

2.7. Педагоглар, ата-аналар, балалар белән уртақ эшчәнлек планы (кушымтада)

2.8. Этно-мәдәни төбәк бердәмлегенә (кушымтада)

III. Оештыру бүлеге (организационный раздел)

3.1. Предметлы-үстөрелешле әйләнә-тирәлек (РППС) (кушымтада)

3.2. Программалы - методик яктан тәмин ителеш

Зарипова З.М. Балалар бакчасында рус телле балаларга татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2021.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2021.

Эш дәфтәрләре

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 4-5 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2022.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 5-6 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2022.

Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 6-7 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Татарстан китап нәшрияты», 2022.

Тавышлы күрсәтмәлелек

Зарипова З.М. «Минем өем» проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен уку-методик комплектына аудиоязмалар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М. «Уйный- уйный үсәбез» проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен уку-методик комплектына аудиоязмалар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М. «Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар», проекты буенча 6-7 яшьлек балалар өчен уку-методик комплектына аудиоязмалар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М. «Минем өем» проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. «Аксу» компаниясе, 2012.

Зарипова З.М. «Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. «Аксу» компаниясе, 2012.

3.3. Материаль яктан тәмин ителеш (кушымтада)

3.4. Программалы-методик яктан тәмин ителеш (кушымтада)

3.5. Циклограмма-эш көне бүленеше (кушымтада)

3.6. Белем бирү эшчәнлеге чәлтәре (кушымтада)

3.7. Әдәбият

1. Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н. Е. Вераксы, Т. С. Комаровой, М. А. Васильевой – Москва: Мозаика-Синтез, 2011.
2. К. В Закирова «Уйный уйный үсәбез»«Мәгариф»нәшрияты, Казан. 2005 ел.
3. Нәкый Исәнбәт «Нәниләр шатлана»Татарстан китап нәшрияты Казан. 1967 ел.
4. Р. Ягъфәров «Татар халык уеннары», «Мәгариф»нәшрияты, Казан .2002 ел.
5. «Күрсәт әле, үскәнем» З. Г. Ибраһимова, З. Р. Гыйләжетдинова, Ф. Ж. Жәләлетдинова - Казан: Магариф, 2010 г.
6. Чәбәк, чәбәк итә ул З. Г. Ибраһимова, З. Р. Гыйләжетдинова, Ф. Ж. Жәләлетдинова - Казан: Магариф, 2007 г.
7. Бабынина Т. Ф. «Традиции национальных культур». – Казан, 2006.
8. Гиззатуллина Л. «Тылсымлы йомгак» – Казан, Мәгариф. - 1994.
9. Гильфанова А. М., Насырова Г. Р. Перспективное планирование работы по внедрению национально - регионального компонента в воспитательно-образовательный процесс. – Н.Челны, 2010.
10. Закирова К. В. Балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия Балачак аланы. – Казан, 2011.
11. Зарипова З. М. Белем һәм тәрбия процессында милли - төбәк компоненты. – Яр Чаллы, 2000.
12. Закирова К. В., Борханова Р. А. Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү (Программаның милли – төбәк юнәлеше). – Казан, 2009.
13. Закирова К. В., Муртазина Л. Р. «Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак».- Казан, 2012.
14. Закирова К. В., Муртазина Л. Р. Әй, уйныйбыз, уйныйбыз.- Казан, 2013
15. Зарипова З. М., Исаева Р. С. «Үстерешле уен». - Казан, 2013.
16. Ибраһимова З. Г. Шома бас.
17. Насырова Г. В., Бабынина. Т. Ф. «В мире национальных культур». - Н. Челны - 2008.
18. Нурзия Сергеева «Татар сынлы сәнгате». – Казань, 2008.
19. Сергеева Н. «Татар сынлы сәнгате». - Казань 2008.
20. Зарипова З. М. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
21. Зарипова З. М «Татарча сөйләшәбез», 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.
22. Зарипова З. М. «Татарча сөйләшәбез», 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2021.
23. Зарипова З. М. «Татарча сөйләшәбез», 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2021.
24. Нургалиева М .С. «Увлекательное обучение». Использование интерактивной доски при обучении дошкольников государственным языкам, 2013.
25. Нургалиева М .С. «Дидактические игры по обучению русскоязычных детей 4-лет татарскому языку». 2013.
26. Шаехова Р. К. Методическое пособие к рабочей тетради. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы. Авазларны уйнатып. 1-2 кисәк».
27. Шаехова Р. К. «Раз словечко, два словечко». Занимательное обучение татарскому языку.
28. Шаехова Р. К. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы» для воспитателей ДОУ.
29. Закирова К. В. «Балачак аланы». Хрестоматия для воспитателей и родителей.
30. Закирова К. В. «Балачак - уйнап-көлеп үсәр чак».Методическое пособие для воспитателей детских садов и инструкторов по физкультуре.
31. Закирова К. В. «Воспитание и обучение в детском саду»
32. Кашапова М. Ф. «Уйныйк әле, балалар» методические рекомендации (первая книга).

33. Хазратова Ф. В. «Туган телдә сөйләшәбез» Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 2-3 лет.
34. Хазратова Ф. В. «Туган телдә сөйләшәбез» Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 3-4 лет.
35. Хазратова Ф. В. «Туган телдә сөйләшәбез» Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 4-5 лет.
36. Зарипова З. М. «Туган телдә сөйләшәбез» Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ, 5-7 лет.

Заведующий МБДОУ «Центр развития ребенка - детский сад № 231»

Заведующий МБДОУ «Центр
детский сад № 21 «Солнышко»

Х. Исмагилова

«Классификация»

2021.

